ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

№ 201 (11799)
1968 оной
августын 27,
вторник

сэн 2 мүнгэн

-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

КРЕМЛЬДЭ УУЛЗАЛГА, ХЭЛСЭЭНҮҮД БОЛОЕО

й Президент Людвик Своботатай Чехословакиин Со- Республикын делегациин, Советскэ правительствын лагшэдэй хоорондо августын 24-дэ хэлсээнүүд хэгдэжэ үргэлжэлһэн байна.

Эдэнь, августын 23-найхидал адляар, һанал бодолоо нүхэд ёһоор, сэхэ руунь хэлэлгын оршон байдалда үнгэрөө.

* * *

ЧССР-эй Президент Людвик Свобода түрүүтэй Чехословакиин Социалис Республикын делегациин, КПСС-эй, Советскэ правительствын хүтэлбэрилэгшэдэй хоорондо августын 25-да хэлсээнүүд хэгдэжэ үргэлжэлөө.

Энэнэй урда тээхидэл адляар, һанал бодолоо нүхэд ёһоор, сэхэ руунь хэлэжэ хөөрэлдэһэн байна.

Хөөрэлдөөгөө августын 26-да үргэлжэлүүлхэ гэжэ хэлсэгдэө.

АСС-ай МЭДЭЭСЭЛ

ахиһаа абтаһан мэдээ- ёор, августын 24-дэ орон байдалдань балай ехэ хубилгаагүй. Гэхэ зуура, энэнэй мэдээсэгдэһэнэй ёһоор, эн- рхис этэгээдүүд политическэ байдал муудхааха һэдэлтэнүүдээ үргэлжэлөө, тулалдаа гэжэ оролдоно, оронойнгоо ческа хүсэнүүдтэ, союзна гүрэнүүдтэ эсэргүү харрагын хүдэлмэри али бүй ябуулна.

арминуудай сэрэгүүдые эгээдүүдэй зүгһөө буудаһан үзэгдөө. Жэшээлхэ- густын 23-да захиргаанай үдай дэргэдэ харуулай албайһан солдадуудые автобуудаһан байна. Хорото этэ- буйдхэлэй ябуулгануудые гудамжнууд дээрэ модо шулуу транспортын ба хэлхеэ холбоогсэлнүүдые һандаана. бусад хэдэн городуудта буу нюуса складууд олдоо. районуудай нэгэндэ газар доорогдэһэн нюуса радио- йсан харша дамжуулга хэ- үедөө элирүүлэгдэө. Тэн- буу зэбсэгүүд хадаталаатай

революционно луйбууршад не союзна арминуудай сэ- дурагүй болгохо гэһэн һэ-ргана, социалис туйлалта- хамгаалан тэмсэһэнэй түлөө , гэр бүлынхидыетнай хэ- бахэбди тэжэ занан, үнэн гушнуудые айлгаха һэдэл- на. Чехословак арадай бусад нюуса далдаар ябуул- орон дотор эмхи гуримгүй тохёолдуулха, зэбсэгтэ ту- алсаа хюдалсаа үүдхэхын гороро аашалха гэжэ орол-

саанаһаа үгтэһэн зааба- дэжэ байгаа энэ аюултай н һүүлэй һүүлдэ тэрэниис эдэй өөһэдэйнь толгой дээ- тань элитэ. Чехословак арад- хүргэжэ байгаа аха дүү оро- ябуулгын али тухай шуха- аниинь мүнөөнэй байдалда ажалшадта улам эли боло- най. Гэхэ зуура, социализм- аар олон һарын туршада тор ямаршье һаалгүй тараагдаһан хорото номнолой нү- зарим хүнүүд үшөөл гараа- һаар.

тэхи социализмын хүсэ һэхжүүлхын тула эрид хэмжэй абтаһанһаа уламжалан, нда харша этэгээдүүд волюционно түсэбүүдээ, тон р, бүхы талаарнь бэлдэһэн шуудаа, анхан хараалһан ю урид элишэлхэ баатай болоһониинь мүнөө харагдажа байна.

Мүнөө тэдэнээ абарха гэжэ оролдон, империалис бүлэгүүд оронууд дотороо, Нэгэдэмэл Нацинуудай Организацида политическэ сошордолго дэбэргэхэ гэжэ али болохоор оролдоно. Чехословакидахи социализмда харша этэгээдүүдтэ али болохоор туһалжа байгаа Югославиин ба Румыниин хүтэлбэрилэгшэдэй энэ империалис шашалдаанда оролсоһониинь гутамшаг. Чехословакиһаа гаража ябашаһан Прагын политическэ балмад этэгээдүүд Белград ба Бухарестдэл мүнөө хорото үгэсөөнүүдые хэжэ, харата үгэ хүүрнүүдые тараажа байна.

Социализмда харша этэгээдүүдые дэмжэдэг югослав үмэглэгшэдэй али тухайгаар муухайржа байһыень юун гэршэлнэб гэхэдэ, Югославиин правительство «Чехословакиин асуудал» гэдэгээр хардалга гүрдэлгэтэ мэдүүлгэ ООН-до эльгээгээ. Тэрэнь НАТО-гой оронуудай хараа бодолтой бүрин тудалдана. Энэ асуудалаар США ба Югославитай хүшуу холбодог болоһон Пекиндэхи Мао Цзэ-дунай бүлэгшье тиимэ удхатай үгэ хүүрнүүдые хэлэнэ.

Чехословакида ябуулга хэжэ байгаа контрреволюционно этэгээдүүд, эдэнэй хилын саанахи үмэгэлэгшэд ЧССР-тэхи социализмые, национальна бүрин эрхэтэ байдалые хамгаалхын тула союзна гүрэнүүдэй бэелүүлжэ байгаа хэмжээнүүдыень «эзэмдэлгэ» гэһэншүүгээр харуулха гэжэ али болохоор оролдоно. Интернациональна уялгадаа үнэн байдаг социалис гүрэнүүд хоёр талын, олон талын договорно уялгануудаа гүйсэдхэн, аха дүү орондо туһалхын тула ерэһэниинь, үнэндөө, бүгэдэндэ мэдээжэ. Эдэ оронуудай сэрэгүүд эзэмдэгшэд бэшэ, харин ангиин талаар аха дүүнэрэй гуримаар Чехословакида ороһон байна. Эдэнэр ЧССР-эй ажалшадтай хамтадаа контрреволюциие сохилсохоёо, социализмын хэрэг аршалан хамгаалалсахаяа, Чехословакиин ба социалис хани нэгэдэлтэ бүхы оронуудай бүрин эрхэдэ, бэеэ дааһан, амгалан тайбан байдалда тохёолдоһон аюулые зайсуулхын тула ошоо. Энэ арюун һайхан үүргынгээ дүүргэгдэмсээр эдэ сэрэгүүд ЧССР-эй газар дээрэһээ гараха юм.

Аха дүү социалис оронууд социализмын туйлалтануудые, социалис хани нэгэдэлэй аюулгүй байдалые сэхэ шууд, хэлбэришэгүй аршалан хамгаалха гэжэ нэгэ һаналтайгаар шиидэнхэй. Эдэ хэмжээнүүдэй үндэһэ баримтатайгаар, хаһа саг соогоо абтаһые бүхы чехословак арадай ойлгохо, сэгнэхэнь дамжаггүй.

НЭГЭ ҺАНАЛТАИГААР ДЭМЖЭНЭ

Орон дотор митингнүүд, суглаанууд болоно, тэдээндэ хабаадагшад ЧССР-тэхи социализмын хэрэгые хамгаалхын тула Советскэ правительствын, бусад социалис оронуудай правительствануудай абажа байгаа хэмжээнүүдые хаа хаанагүй бүрин дэмжэнэ гэһэн телеграмманууд манай Эхэ ороной нютаг бүхэнһөө Москвада абтажа үргэлжэлһөөр.

КИЕВ. (ТАСС). Чехословакиин газар дээрэ ябуулга хэһэн «Сокол» гэжэ партизан отрядай командир ябаһан, чехословак хэдэн орденуудтай, электро-гагнуурша **В. Н. Быков** «Ленинская кузница» заводто болоһон ехэ митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ, иигэжэ мэдүүлбэ:

— Дайнай жэлнүүдтэ Чехословакиин газар дээрэ Советскэ Союзай ба ЧССР-эй эрхим хүбүүдэй шуһан ехээр адхарһан юм. Эндэ унаһан баатарнуудай мүнхэ хэрэгые хэзээшье мартахагүйбди, манай хамтын туйлалтануудые контрреволюцида, империализмын хүлһэншэдтэ һандаалгахагүйбди, аха дүү ороной социалис байгуулалтада аюул ушаруулгахагүйбди. Чехословакиин арад зондо туһа хүргэжэ байгаа Советскэ Союзай, социалис хани нэгэдэлтэ бусад оронуудай эрид шууд ябуулгые үнэн зүрхэнһөө дэмжэнэбди гэбэ.

МИНСК. (ТАСС). Чехословакидахи үйлэ хэрэгүүд совет хүнүүдэй сэдьхэлые хүдэлгэнгүй байха арганьгүй. Хархис этэгээдүүд тэндэ капитализм һэргээн бодхоохо зорилготой. Теэд, тэрэнь хэзээшье бүтэхэгүй!—гэжэ Октябриин революциин нэрэмжэтэ Минскэ станок бүтээдэг заводой хүдэлмэришэн **И. Х. Кирильчик** хэлэбэ.

— Энэ орондо дайнай хойто тээшье ошоод ерээ һэм, хүдэлмэришэд хаа хаанагүй хани халуунаар бидэниие угтаа бэлэй. Чехословакиин хүдэлмэришэн ангида хаһа саг соогоо, шухала туһаламжа үзүүлэгдээ гэжэ бидэнэр, станок бүтээгшэд, тоолонобди. Чехословакиие социалис нэгэдэлтэ оронуудһаа таһалха гэһэн хорото һанаашалгань бүтэхэгүй гэжэ империалистнууд мэдэг лэ!

ТАШКЕНТ. (ТАСС). Ташкентдэхи электронно техникын заводой хүдэлмэрилэгшэдэй митинг дээрэ инженер **М. А. Сарказов** үгэ хэлээ. Тиихэдээ аха дүү чехословак арадай социалис туйлалтанууд социалис хани нэгэдэлдэ хабаатай оронуудай бүхы ажалшадта адли үнэтэй шухала юм гэжэ тэрэ онсолон тэмдэглэбэ. Энэ хани нэгэдэлэй гэшүүд социализмын бүхы дайсадта зохихо харюу үгэхөөр бэлэн байна гэжэ империалистнууд мэдэг лэ тэбэ.

Самаркандада, Андижанда, Ферганада, Ургенчэдэ, Узбекистанай бусад городуудта болоһон митингнүүд дээрэ үгэ хэлэгшэд союзна оронуудай ябуулгаар сэдьхэлээ ханахай байһанаа элирхэйлэн мэдүүлээ.

ЛЬВОВ. (ТАСС). Социалис гүрэнүүдэй хани нэгэдэлһээ али нэгэн звеноень хэндэшье, хэзээшье таһалуулхагүйбди гэһэн һанал бодолоор Львовтохи автопогрузчигуудай заводто болоһон митинг дээрэ хабаадагшадай үгэнүүд нэбтэрэнхэй байба.

— Бидэниие, Советскэ Союзай хүдэлмэришэдые хани барисаанай, халуун һабагша чехословак хүдэлмэришэдтэй холбоно,—тэжэ Социалис Ажалай Герой, токарь **М. Г. Вахула** хэлэбэ. Хүдэлмэришэн ангиин агууехэ туйлалтануудта, ЧССР-эй коммунистнууд болон арад зондо эсэргүү хархис этэгээдүүдэй хара һабараа далайхадань, хажуу талаа хараад байхагүйбди. Чехословак ханинараа тансаарайнь орхихогүйбди!

УЛЬЯНОВСК. (ТАСС). Областиин ажалшад Чехословакиин арад зондо туһа хүргэхэ гэһэн Советскэ правительствынгаа, союзна оронуудай правительствануудай шиидхэбэриие үнэн зүрхэнһөө һайшаана.

— 1945 оной майда Прагые сүлөөлэлсэхын түлөө тулалдаа һэм. Чехословакиин эсэргүүсэлгын сэрэгшэд фашизмда эсэргүүсэн, бидэнтэй хамта зэм зэмээ ниилүүлэн ябажа тэмсээ бэлэй. Ольшанска хүүрэй тазарта ошоходоо, оронииень сүлөөлэлсэхын түлөө тулалдаһаар амиа наһаяа үгэһэн совет солдадуудай дурасхаалые Чехословакиин эгээлэй зоной али тухай мээхэйгээр, баяр баясхалантайгаар хүндэлдэг байһыень нюдөөрөө хараа һэм. Мүнөө, мантай хани барисаата орондо хархис этэгээдүүдэй толгойгоо үргөөд байхадань, аха дүү арадтаа туһа хүргэхэ тээшэ бидэнэй—интернационалистнуудай арюун уялга болоно,—гэжэ «Контактор» заводой хүдэлмэришэн **Л. И. Балтер** хэлэбэ.

БААТАР АЖАЛААРАА ДЭМЖЭНЭБДИ

Августын 22-ой үтлөөтүүр Сэлэнгэ мүрэнэй сэнгүү һайхан эрье дээрэ, набша намаагаараа надхаһан һөөтүүдэй дунда аймагай бүхы колхоз, совхозуудһаа ахалагша хонишод, зооветеринарна мэргэжэлтэд, ажахынуудай болон аймагай хүтэлбэрилэгшэд сугларжа, аймагайнгаа мал ажалай шухала һалбари-хонин ажалаа хүгжөөхэ тухай хөөрэлдэһэн, энэ жэлэйнгээ дүн согсолһон байна. Зүблөөнэй эхиндэ митинг болоо.

КПСС-эй обкомой таһагые даагша И. Д. Черняков сугларагшадые ТАСС-ай мэдээсэлтэй танилсуулжа, аха дүү чехословак арадта социалис байгуулалтаяа хамгаалхадань союзна социалис оронуудай зэбсэгтэ хүсэнүүдээрээ яаралтайгаар туһалһан тухай хөөрэжэ үгөө.

Эсэгэ ороноо хамгаалтын Агууехэ дайнда ябаһан, Чехословаки, тэрэ тоодо Прага хото фашистнуудай шуһата һабарһаа сүлөөлэлсэһэн Тельманай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ А. И. Чимитцыренов үгэ абажа, чехословак арадта туһалха гэһэн Советскэ Союзай, бусад социалис оронуудай шиидхэбэриие бүрин дэмжэжэ байһан тухайгаа хэлээ. Чехословак орондо ангиин тэмсэл хурсадажа, баруунай тала баригшад толгойгоо үргэжэ, социалис илалтануудые үгы хэхэ һэдэлгэ таргаһан байна. Иимэ хүндэ сагта аха дүү арадтаа туһалха гээшэ манай интернациональна арюун уялга. Чехословак арадые үхэлэй аюулһаа 23 жэлэй урда тээ абаралсаһан хадаа социалис оронуудай бэелүүлжэ байһан хэмжээнүүдые һайшаанаб гэбэ.

Удаань аймагай арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ, Эсэгэ ороноо хамгаалха Агууехэ дайнда хабаадагша В. Н. Жеребко трибунада гараба.

— Нэгэдэхи, хоёрдохи бүхэдэлхэйн дайе империалистнууд һүжэрөөгөө һэн. Теэд тэдэнэр һанаһандаа хүрөөгүй. Түрүүшын дайнай дүлэн соогуур Россида арад зон засагаа гартаа абаа. Хоёрдохи дайнай эсэстэ социалис замда хэдэн олон гүрэнүүд гаража, аха дүүтэй холбоотой бүлэг оронууд бии болоо. Теэд Чехословакиин гүрэндэ сохигдоогүй үлэһэн ангиин дайсад мүнөө үедэ амидыржа, империалистнуудай хүсөөр засаг түрэ гартаа абаха һэдэлгэнүүдые хэһэн байна. Нухэдэйнгөө иимэ шахардуу байдалда ороод байхада, аха дүү арадуудай туһалһыень үнэн сэдьхэлһээ һайшаанаб,—гээд нүхэр Жеребко мэдүүлбэ.—Саашадаа дэлхэй дээрэ эб найрамдал мандаха болтогой. Тиихын тула совет хүн бүхэн даалгагдаһан ажалдаа абьяастайгаар хандаха байна.

Химнын совхозой ахалагша хонишон О. Бадмацыренов үгэ хэлэхэ зуураа, чехословак арадта аха дүүгэй туһаламжа хүргэгдэжэ байһыень хүдөөгэй зон халуунаар дэмжэнэ гээд тэмдэглэбэ. Социалис Чехословаки мандаха болтогой!—гэжэ түрүү хонишон юрөөгөө.

Аймагай хонишодой зүблөөндэ хабаадагшад ТАСС-ай мэдээсэлые халуунаар дэмжэжэ, тэрээндэ баатар ажалаараа харюусаха гэһэн резолюци нэгэн дуугаар баталан абаа.

А. БОРИСОВ.

ЗАГАНАЙ ТАРЯАШАДАЙ ЖЭШЭЭГЭЭР АЖАЛЛАЯ!

МҮРЫСӨӨН ҮРГЭДЭНЭ

йнераар гансал эрэ хүжалааха шэнгеэр хүнүүд . Үнэндөө бодоод үзэхэдэ, нь хүндэ юумэ ааб даа. Бидэнэр «Заря» колхоздо байхадаа, нэгэ залуухан анай комбайнын рульда ад ябахадань гайхаһан бай- . Тэрэниие «манай Лиза» шухалынь магтадат байба.

лян дээрэ ажаллажа байһан һаа һуралхадамнай, эсэгэ н хоёр комбайнераар хүдэл- байшаба. Николай Захарович лов 1948 онһоо хойшо ме- торараар хүдэлнэ. Эсэгынгээ жалдэ комбайнда ябахадань, Лиза басаганиинь баһал механизатор болохоёо һанажа, хоёрдохи жэлээ таряа хуряалгада хабаадажа байна. Колхозой правлени тэрэ басаганиие штурвалда табиһан байгаа хаш. Теэд Лиза техникэдэ аргагүй дуратай. Богонихон болзорто комбайн жолоодожо һураад, эсэгынгээ ажалые һэлгэдэг болобо.

Тракторна бригадын бригадир Илья Жарников энэ басаганиие ехээр магтана.

— Бэрхэл басагантай болообди. Мүнөө жэлдэ Лизамнай абатаяа хүдэлнэ. Басаганиинь үдэрэй халаанда, эсэгэнь һүниндөө хүдэлдэг болонхой,—гэжэ тэрэ хөөрэнэ.

Михайловтанай агрегат ажалдаа шалгаржа байдаг. Юуб гэхэдэ, Николай Захарович нёдондо басагантаяа 640 гектар таряа хуряагаа һэн. Мүнөө жэлдэ таряа хуряалга эртэ эхилээ. «Заря» колхозой поли дээрэ ажаллажа байдаг комбайнернуудай дунда Жарниковтанһаа гадна, үшөө 14 комбайнёр ажаллана. Таряанай ургаса һайн. Гектар бүриһөө 10—12 центнер шэниисэ хуряагдана. Тиигээшье һаа, мүнөө жэлдэ бүри ехэ ургаса хуряагдаха аад, июнь һарада бороо хура багатай байжа, таряан гандаа.

Тус ажахын комбайнернууд Мухар-Шэбэрэй аймагай «Заганский» колхозой механизаторнуудай үүсхэлые дэмжээд, техникээ бүтээсэтэйгээр ашаглажа байна. Хэн булюу һайнаар ажалланаб гээд бригадирһаа асуухада, Василий Игумновые магтаһан байгаа. Энэ нүхэр үдэр бүри халаанайнгаа даалгабари үлүүлэн дүүргэнэ. Һүүлэй үдэрнүүдтэ наратай сэлмэг байжа, Хяагтын «Заря» колхоздо хэдэн зуугаад гектарта таряан хуряатдаа. Шэнэ ургасын дээжэнь гүрэндэ худалдагдажа эхилэнхэй. Таряашадай дунда мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрнэ.

Зураг дээрэ: 1. Комбайнер Н. З. Михайлов Лиза басагантаяа ажаллана. 2. Колхозой таряалан дээрэ.

В. ОСТРОВСКИЙ,
А. РЫЖКОВ.

МЯНГАТАНАЙ БЭЕЛҮҮЛХЭ ЗОРИЛГО

Байгша оной 9 һарын туршада республикамнай 96 мянган тонно һү гүрэндэ худалдаха аад, август һара хахадлатар түсэбөө 83 процент бэелүүлээ.

Зунай һарануудта үнеэн бүриһөө 1000 килограмм һү һаахын түлөө дэлгэрһэн мүрысөөндэ һаалишад, мал адуулагшадай эдэбхитэйгээр хабаадабал, ажахынууд гурбан кварталайнгаа, жэлэйнгээ даабариие болзорһоонь уридшалан дүүргэхэ аргатай.

Үнгэрэгшэ хабар Загарайн аймагай Эрхирэгэй совхозой, Улаан-Үдын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишад, мал адуулагшад зунай һарануудта үнеэн бүриһөө 1000 килограмм һү һааха гэһэн зорилго табяад республика соогоо мүрысөө үүсхэһэн байгаа. Тэрэнь Буряадаймнай элдин дайдын нютаг бүхэндэ һайшаан дэмжэгдээ бэлэй. Мүнөө үедэ мүрысөө үүсхэһэн эдэ ажахынуудай ажал хэрэгынь эмхитэй. Кировэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишад июнь һараһаа эхилээд, августын 19 болотор үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 715 килограмм һү һаагаа. Энэ үедэ артелиин түрүү һаалишадай нэгэн Дари Ленхобоева үнеэн бүриһөө 922 килограмм һү һаагаад, жэлэй эхинһээ хойшо 2 мянга гаран болгоод байна. Тиихэдэ Эрхирэгэй совхозойхид июнь—июль һарануудай даабариие үлүүлэн дүүргэбэ. Ажалынь урданайхиһаа бүришье һаа эмхи гуримтай. Хэрбээ нёдондоной август һарада үдэртөө 50—53 центнер һүн һаагдадаг байбал, мүнөө жэлдэ дала гаран центнертэ хүргэгдэнэ. Совхозой түрүү һаалишад Р. Дылыкова, Р. Дабаева гэгшэд июль һарада үнеэн бүриһөө 310—320 килограмм һү һааһан байха юм.

«Һайн үүсхэл жэгүүртэ далитай» гэдэгтэл түрүүшүүлэй ажал бүгэдэндэ жэшээ боложо үгэнэ бшуу. Бэшүүрэй совхозой һаалишан Дулма Дармаева май-август һарануудта үнеэдээ һайнаар харууһалжа, тус бүриһөөнь 1100 килограмм һү һааха уялга абаһан аад, мүнөө 988 килограммда хүргэнхэй. Мүн эндэ һаалишад Евдокия Плотникова, Дулма Гармаева болон бусадууд нютагтаа магтаалтай. Мухар-Шэбэрэй «Авангард» колхозой Алташын-Адагай фермын һаалишан Чимитцу Ирдынеева гансахан июль һарада үнеэн бүриһөө 403 килограмм һү һаажа, аймаг соогоо шалгараад, КПСС-эй райкомһоо амаршалгын телеграммада хүртэбэ.

Мянган килограммай түлөө мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, эрхим жэшээ харуулжа байгшад колхоз, совхозуудта олошоронхой. Ажалдаа шалгарһан ажахынууд болон фермэнүүдэй дүй дүршэлһөө харахада, зунай элдин сагта хүдэлмэреэ зүбөөр эмхидхэнэ. Һаамхай үнеэд ногоо элбэгтэй бэлшээридэ үдэр һүнигүй адуулагдадаг. Гансашье энэ бэшэ. Мүн һаалишад даажа байдаг үнеэдээ үдэртөө уянда байлгажа, талха тарянай зүйл эдюулнэ. Конвейертэ таригдаһан ногоон тэжээл сабшажа үгэнэ. Эрхирэгэй совхозой главна зоотехник нүхэр А. Тулусоевтой хөөрэлдэхэдэ, энэ ажахыда июль һараһаа захалаад ногоон тэжээл сабшагдажа, үдэртөө үнеэн бүхэндэ 20—25 килограмм хүрэтэр эдюулэгдэдэг байба. Һаамхай малда үгтэхэ концентрадынь гидролизно аргаар эһээгдэнэ. Шэмэтэй һайн тэжээл дээрэ харууһалагдаһан малай һү һаалинь элбэг, тиигээд лэ зарим һаалишад үдэр бүридэ үнеэн бүхэнһөө 10—12 килограмм хүрэтэр һаана бшуу. Харганаагай һаалишад мүн лэ тиигэжэ ажаллаад июль соо июнь һарынхиһаа үшөө ехэ һү һаагаа.

Тиигээшье һаа бүхы дээрэнь абажа харахада, республика доторнай һү һаалга хангалтагүй. Үнгэрэгшэ долоон һарын туршада аяар 12 аймагуудай ажахынууд һааляа нёдондоной энэ үеынхидэ хүргэжэ шадаагүй гэхэ гү, али хамта дээрээ 4,7 мянган тонноор бага һү абаа. Тусхайлхада, Зэдын аймагай колхоз, совхозууд һаалиин фермэнүүдэй ажалые мууса эмхидхэжэ, һү һаалгаяа нёдондонойхиһоо 15 процентээр хороогоо. Бодожо үзэхэдэ, энэнь мянга гаран тонно продукци болоно ха юм. Хэжэнгын, Ахын аймагуудай ажахынууд һааляа ехэхэн хороогоо. Мүнөө жэлдэ республикымнай алишье аймагуудта үбһэнэй ургаса һайн, бэлшээриин ногоон гандаагүй.

Тиимэһээ олонхи колхозууд гансал ажалаа муугаар эмхидхэжэ, мүн һаалишадай байра байдалые һайжаруулжа, тэдэнэй эрилтые хододоо хангажа байдаггүй лээрэһээ һү һааляа дээшэлүүлжэ бираагүй бшуу.

Зарим ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд бэлшээриин хаһада һү һаали элбэгжүүлхын тулада багаар анхарна. Жэшээлхэдэ, Баргажанай аймагай Аргатын совхоз юһэ һара соо 8150 центнер һү гүрэндэ худалдаха аад, долоон һара хахадта түсэбөө арайхан 53 процент дүүргэнхэй. Иимэ байдал совхозой хүтэлбэрилэгшэдые сошордуулхаар байгаа. Теэд мүнөө ямаршье хэмжээ абтанагүй. Харин малай бэлшээриие зүбөөр эмхидхэжэ, үнеэдтэ сабшагдаһан ногоон тэжээл эдюулжэ, һү һаалиинь нэмээхын орондо тус ажахын фермэнүүд үнеэдээ үдэртэ хоёр лахин һаадаг болоһон байха юм. Ажалайнь даншье һаа эмхигүйгөөр табигдаһан нютагуудта иимэ байдал ушарна.

Энэ зундаа һү һаали багаар абтажа байдагай үшөө нэгэ ехэхэн шалтагааниинь хадаа зарим аймагуудта үнеэдэй тоо толгой үсөөрөө. Илангаяа Бэшүүрэй, Баргажанай, Хоринн аймагуудай ажахынуудта һаамхай малынь 554 толгойгоор хороо бшуу. Энээнтэй хамта, үнеэдые искусственна аргаар үрэжүүлгэ муугаар эмхидхэгдэһэн дээрэһээ мал олоороо һубайрна, тиигэжэ продукци багаар абтана.

Байгша ондо республикымнай колхоз, совхозууд бүхыдөө 147 мянга 668 тонно һү гүрэндөө худалдаха түсэбтэй. Энэ зорилго бэелүүлгэ хадаа һаалишад, мал адуулагшадай оролдосотойгоор ажаллаһанай ашаар туйлагдаха байһаниинь элитэ. Хэрбээ тэдэнэр июнь-август һарануудта үнеэн бүриһөө мянган килограмм һү һааха гэһэн уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлээ һаань, энэ оной гурбан кварталай даабари уридшалан дүүргэгдээд, жэлэй түсэб үлүүлэгдэхэ аргатай. Тиихын тулада ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, партийна организацинууд һаалишадай дунда мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, тэдэнэй эрилтые алишье талаарнь хангаха уялгатай. Түрүү ажахынууд ажалаа һуладхахагүйн тулада мүрысөөнэй дүнгүүдые арбан хоног бүридөө согсолжо, түрүүшүүлдэ мүнгэн шан барюулжа байдаг. Мүн түсэбһөө гадуур һү һааһан һаалишад материальна талаараа урмашуулагдана. Иимэ хэмжээнүүд ажахы бүхэндэ хараалагдажа, абтаһан продукциин хэмжээгээр малшадта түлөөһэ үгтэхэ ёһотой.

Продукциин өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулха гээшэ шухала хэрэг болоно. Гэбэшье мүнөө үедэ энэ хүдэлмэри үшөөл хангалтагүй. Олонхи ажахынууд һү һаалгада ажалай гаргаша ехээр ушаруулжа, продукцяа центнерэй хори гаран түхэригтэ хүргэһэн байна. Тиимэ болоходоо, һү гүрэндэ худалдалгаһаа ажахыда олзо доход оруулагданагүй гээшэ.

Түрүү ажахынуудай дүй дүршэлһөө тодоруулхада, илангаяа зунай бэлшээриин хаһада үнеэдые һайн бэлшээридэ адуулжа, һү һаалиень ехэдхэһэнэй ашаар продукциингаа үные хямдаруулна. Мүн һаамхай үнеэдтэ үгтэхэ тэжээлые витамин элбэгтэй, шэмэтэй һайн болгожо, һүнэй шанарые дээшэлүүлхэ хэмжээнүүд хараалагдана. Энэ зорилгоор намартаа һаалиин фермэнүүдтэ ногоон конвейертэ таригдаһан горох болон обёосой холисо сабшагдажа, малда эдюулэгдэдэг болонхой.

Мүнөө жэлэй гурбан кварталай дүүрэтэр һараһаа үлүүхэн болзор үлөө. Энэ үедэ колхоз, совхозууд бүхы арга боломжонуудаа хэрэглэжэ, намарай элдин сагта һү һааляа ехэдхэхын тулада малшадай урда тодорхой зорилгонуудые табиха ёһотой. Үнеэн бүриһөө зунай хаһада мянган килограмм һү һаахын түлөө республика доторнай дэлгэрһэн мүрысөөн улам үргэдэг лэ.

ФРГ-гэй ПРАВИТЕЛЬСТВАДА БУРУУШААЛГА ЭЛЬГЭЭГДЭЭ

Бонндохи СССР-эй посольство тушаа, СССР-эй элшэн сайд тушаа тэсэшэгүй оршон байдалай ФРГ-тэй засатаархидай сэхэ үмэглэлгэ доро тохёолдуулагдаһантай дашарамдуулан, СССР-эй МИД Советскэ правительствын даалгабаряар августын 24-дэ ФРГ-гэй правительствада эрид буруушаал дамжуулаа.

Зоргоороо аашалалдаһан бүлэг хулиганууд һаяхан Советскэ посольстводо орохо, гараха бүхы үүдэ хаагаад, тэндэ һаадгүй хүдэлмэрилхэ аргагүй болгоһон байна гэжэ СССР-эй МИД-эй мэдүүлгэ дотор заагдана. Элшэн сайд ба посольствын хүдэлмэрилэгшэд тушаа муухай аашанууд гаргагдаа.

Эдэ харата муухай ябуулгануудта совет хүнүүд хамаагүйгөөр хандаха гү, али тэдэниие мартаха гэжэ тоолоо һаа, ФРГ-тэй правительствын алдуу хэхэ байһан тухай онсолон тэмдэглэгдэнэ.

СССР-эй посольствын ба тэрээнэй хүдэлмэрилэгшэдэй аюулгүй байдал сахихын, совет түлөөлэлгэтэ эмхинүүдэй ажалаа ябуулха таатай оршон байдал хангахын тула яаралтай хэмжээ абахыень Советскэ правительство ФРГ-гэй правительствоһоо эрибэ. Элшэн сайд ба посольствын хүдэлмэрилэгшэд тушаа харата муухай ябуулга хэһэн гэмтэдые хэһээхэ эрилтэ Советскэ правительство мүн лэ табиба.

ХОНИ ҮСХЭБЭРИЛГЭДЭ—ОНСО АНХАРАЛ

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ ХОНИШОДОЙ ЭГЭЭН ШУХАЛА ЗОРИЛГО

КПСС-эй обкомдо болоhон ехэ зүблөөн дээрэhээ

«Буряадай АССР-эй колхоз, совхозуудта хони үсхэбэрилхэдэнь туhа хүргэхэ тухай» РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол республикымнай бүхы ажалшадай, илангаяа хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй дунда халуунаар хүлеэгдэн абтажа, хаа хаанагүй зүбшэн хэлсэгдэжэ байна. Юуб гэхэдэ, энэ тогтоолой ёhоор колхоз, совхозуудта ехэ туhаламжа хүргэгдэхэhөө гадна, ойрын жэлнүүдтэ Буряад орондо ноohо, хониной мяха ехээр абтадаг болохоор хараалагдаа ха юм. 1975 ондо республикамнай 7 мянган тонно гэхэ гү, али мүнөө үеынхиhөө 1,5-hаа үлүү дахин ехэ ноohо, 30 мянган тонно гү, али 1,7 дахин ехэ хониной мяха абадаг болохо байна. Тингэжэ республикамнай гол түлэб хони үсхэбэрилдэг хизаар болгогдохо ушартай. Тиимэhээ хони үдхэхэ хэрэгые «нэгэдэхи зэргын асуудал», «мүнөө үеын эгээн шухала асуудал» гэжэ республикымнай олонинтын тооложо байhаниинь ойлгосотой.

Энэ асуудалаар августын 24-дэ КПСС-эй обкомдо ехэ хөөрэлдөөн болоо. Тэндэ аймагуудай хүдөө ажахын үйлэдбэриин управленинүүдэй, колхоз болон совхозуудай главна, ахалагша зооветеринарна мэргэжэлтэ-, ажахынуудай партийна комитедүүдэй секретарьнар, хонин ажалай талаар эрдэмтэд хабаадаhан байна. Тус зүблөөе нээхэ зуураа, БурАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо **В. И. Дубровский** Россиин Федерациин Министрнүүдэй Соведэй 1968 оной июлиин 30-да абаhан тогтоолой ямар ехэ аша туhатай байhан тухайнь тогтоод, республика дотороо хонин ажалаа хурданаар хүгжөөхын тула юу хэхэ хэрэгтэйб гэжэ тобшохоноор хөөрэжэ үгөө.

Мүнөө үедэ республика дотор хони үсхэбэрилхэ хэрэг үшөөл хангалтагүй байhаар. Олон хонид hубайрна, үхэл гарзада ороно. Хонин бүриhөө хайшалагдадаг ноohоной хэмжээн хэдэн жэлэй туршада өөдэлнэгүй, нэгэл хэмдээ тооной. Харин энэ жэл улам уруугаа орошоо. Жэл бүри гүрэндэ тушаагдаhан ноohоной 80—90 процентнь элдэб дутагдалтай гэжэ сэгнэгдэнэ.

Тэрэшэлэн гүрэндэ тушаагдадаг хониной мяханай бүхы дээрээ ехэ болоошье hаа, тэрэнэй шанар муу. Бэлэдхэлэй пунктада миил 32—34 килограмм шэгнүүртэй жэжэ мал тушаагдана. Тиихэдээ бүхы тушаагдаhан хонидой 45 процентнь тамир муутай, туранхай гэжэ сэгнэгдэhэн байха юм.

Иимэ байдалые саашадаа тэсэхын аргагүй. РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые амжалтатайгаар бэелүүлхын тула нэгэшье хони hубайруулхагүй, гүрэндөө томо, тарган мал тушааха, хонин бүриhөө ехэ ноohо абадаг болохо.

Эдэ шухала зорилгонуудые урагшатайгаар шиидхэхын тула үбhэ тэжээл хүсэд хүрэхөөр бэлэдхэхэ, сабшалан, бэлшээреэ hайжаруулха эрилтэ табигдана.

Мүнөө үедэ эдэ асуудалнуудые хэр зэргээр шиидхэжэ байhан тухайгаа тоосохыень хэдэн аймагуудай хүдөө ажахын үйлэдбэриин управленинүүдэй, зарим ажахынуудай главна зоотехнигүүдтэ, главна ветеринарна хүдэлмэрилэгшэдтэ үгэ үгтэhэн байна.

Эгээн түрүүн Улаан-Үдын аймагай хүдөө ажахын үйлэдбэриин управлениин главна зоотехник нүхэр **Черниговский** трибунада гараба. Теэд нүхэр Черниговский зүблөөн дээрэ табигдаhан асуудалаар бииратай юумэ хэлэжэ шадаагүй. Ерэхэ жэлдэ хонидоо hубайруулхагүйн тула мүнөө үедэ искусственна үрэжүүлгэ эмхитэй hайнаар үнгэргэхэ талаар бүхы хэмжээнүүд абтана гэжэ нүхэр Черниговскиин үгэhөө ойлгохонь бэрхэтэй байба. Илангаяа энэ жэл үсөөн түл абаhан, олон хонидой hубайрhан отарануудта мүнөө үедэ ямар анхарал табигданаб гэhэн асуудалда харюу үгөөгүй байшоо. Юрэнхы дээрээ хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэри hайнаар эмхидхэгдэнэ гэхын аргагүй. Аймагай зарим отарануудта хусануудые hүрэгсоо hула табиха баримтанууд үзэгдэнэ. Эдэ бүгэдэ дутагдалнуудые усадхаха талаар зооветеринарна хүтэлмэрилэгшэд горитой оролдоногүй гэhэн ажаглалта үгэ хэлэгшэдэ хэгдэбэ.

Удаань Загарайн аймагай хүдөө ажахын үйлэдбэриин управлениин главна зоотехник нүхэр **Мухинов** трибунада гарана. hүүлэй жэлнүүдтэ хонидой үүлтэр hайжаруулха талаар аймагай ажахынуудта зарим гэды хэмжээнүүдэй абтажа байhан тухай үгэ хэлэгшэ хөөрөө. hайн үүлтэрэй, эрхим шанартай 1000 эмэ түлгэнүүд худалдагдажа абтаад, мүнөө үедэ 1-дэхи, 2-дохи классай эхэ хонидой отарануудай олоширжо байhан тухай нүхэр Мухинов мэдүүлэбэ.

Элитнэ, дээгүүр класстай отаранууд онсо анхаралда абтажа, тэндэ хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэрииие зоотехнигүүдударидана. 5—6 жэлэй туршада эхэ хонидоо бүхыдэнь hайн үүлтэрэй, эрхим шанартай ноohо үгэдэг болгохо тушаа оролдонобди гэжэ үгэ хэлэгшэ мэдүүлээ.

Зэдын аймагай үйлэдбэриин управлениин главна зоотехник нүхэр **Прокосов** үгэ хэлэхэ зуураа ойрын 6—7 жэлэй туршада хонидойнгоо тоо 352 мянгада хүргэжэ, ноohо, мяха эрид ехээр абаха зорилгоёо бэелүүлхын тула мүнөөнhөө оролдонобди гэбэ. Эхэ хонидые hая абтаhан үрөөр үрэжүүлхэ ахалагша хонишодые техник-үрэжүүлэгшын мэргэжэлдэ hургаха гэхэ мэтэ хэмжээнүүд бэелүүлэгдэнэ.

Тиигэбэшье аймагай хонишотой ажалда, илангаяа үүлтэр hайжаруулха, эхэ хонидой тоо олошоруулха талаар дутагдалнууд олон. Олонхи ажахынуудта эхэ хонидой тоо нёдондонойхиhоо үсөөрhэн байха юм. Энэ талаар үгэ хэлэгшэдэ ажаглалта хэгдээ.

Хэжэнгын аймагай Загастайн совхозой зоотехник нүхэр **Дарижаповай** үгэ хэлэхэдэ суглаанайхид угаа анхаралтайгаар шагнаа. Юуб гэхэдэ, энэ ажахыда hүүлэй 12—13 жэлэй туршада хонидой үүлтэр, шанар hайжаруулха тушаа племенной хүдэлмэри горитой ябуулагдаhан. Томо, hайн хонидые үсхэбэрилгэдэ шэлэн үлөөжэ байhанай ашаар 1-дэхи классай хонидой тоо эрид олошороо, hайн шанартай хусанууд ажахыдаа хүсэд хүрэхөөр түлжүүлэгдэнэ, бусад ажахынуудта худалдагдана. Тэдэ хусанууд жэлтэйдээ 62—68 килограммда хүрэжэ, 5 килограммhаа дээшэ ноohо үгэдэг байна. hүүлэй жэлнүүдтэ совхозой хонин бүриhөө дунда зэргээр 3,3 килограммhаа дээшэ ноohон абтана. Шэлэмэл hайн отарануудай хонин бүриhөө 4,5—4,6 килограмм ноohон хиргагдана.

Саашадаа хонидой ашаг шэмэ дээшэлүүлхын тула тэдэнээ үбhэ тэжээлээр хүсэд хангаха хэрэгтэй. Тиимэhээ сабшалан hайжаруулха, уhалууриин системэнүүдые олоор бүтээхэ шухала болоно. Теэд энэ талаар ажал hулаар ябуулагдана.

Хонидой тоо толгой олошоруулха, ноohо ехээр абадаг болохо талаар хэдэн жэлэй туршада ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ байhан тухай Сэлэнгын аймагай хүдөө ажахын үйлэдбэриин управлениин главна зоотехник нүхэр **Файбусович** хөөрэжэ үгэhэн байна. Энэ жэлэй июниин 1-нэй байдалаар аймагай ажахынуудта 123.701 эхэ хонид, эмэ түлгэнүүд тоологдоhон, тэрэ тоодо олон толгой зуhагтаа түрэхэ хонид бии байгаа. Энэ жэл 91.650 эхэ хони үрэжүүлхэ түсэбөө заабол дүүргэхэ байhан тухайгаа тэрэ хэлээ.

Нүхэр Файбусович хонидые түлгэдэнь бэшэ, харин зуhагтань хурьгалуулхада аша үрэ ехэтэй байhыень гэршэлхэ зорилгоор хэдэн тоо баримтануудые харуулаа. Зуhагтаа түрэhэн хонидhоо ехэ ноohон, олон хурьган абтана гэжэ тэрэ хэлээ.

Мүнөө үедэ аймагай колхоз, совхозуудта искусственна үрэжүүлгын 88 пункт хүдэлнэ. hүүлэй мэдээгээр эндэ 23.212 хонин үрэжүүлэгдээ. Энэ жэл бүхы техник-үрэжүүлэгшэд, ахалагша хонишод хони үрэжүүлхэ хэр шадабаритай байhыень тусхай комисси шалгажа үзөө. Искусственна үрэжүүлгын хэр зэргэ ябуулагдажа байhан тухай ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй тоосоон партиин райкомой бюро, аймсоведэй гүйсэдкомой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэнэ. Байгша ондо ноohон түсэбhөө гадуур худалдагдаба.

Зүблөөн дээрэ Буряадай хүдөө ажахын институдай доцент **Р. И. Пилданов** үгэ хэлэжэ, бултанай анхарал татаа. Хонидой ашаг шэмэ дээшэлүүлхын тула үүлтэр hайжаруулхынгаа хажуугаар hайнаар эдеэлүүлхэ хэрэгтэй байhан тухай эрдэмтэ тогтоо.

— Хонишон бүхэн харууhалжа байhан малаа, тэрэнэй бэе махабад, онсо өөрсэ илгааень hайса мэдэхэ, нэгэ хонин үдэртэ хэды шэнээн ногоо эдихэ ёhотойб, тэрэниие хэды час соо бэлшээхэдэ садахаб гэхэ мэтые ойлгохо зэргэтэй,—гээд эрдэмтэ хэлээ.

Зарим газарта ороohо таряа хонидто бутаруулангүй, бүхэлеэр үгэдэгые эрдэмтэ буруушаагаа. Хонидоо хобооhоо уhалхадаа хэды шэнээн ута хобоо хэрэгтэйб гэжэ бодомжолдоггүй. Тиимэhээ олон хонин уhа хүсэд уунгүй hаладаг.

Хонидые ямар сагта хурьгалуулхада зохид бэ гэжэ мүнөө хүрэтэр зарим газарта маргадаг. Теэд түрүүшүүл, түрүү ажахынууд хонидоо тэжээлээр hайса хангажа, үбэл эртэ хурьгалуулхада ашаг үрэ ехэтэй гэжэ лаблаhан байха юм. Энэ жэлдэ үбhэ тэжээл элбэг. Тиимэhээ хонидоо эртэ хурьгалхаар үрэжүүлхэ шухала болоно.

Хонид ямар үедөө түргэнөөр томо болодог гээшэб? hая гараhан хурьгад түрүүшынгээ 15 хоногто hайнаар эдеэлүүлээд байбал, сүүдхэдээ 450—500 граммаар шэгнүүрээ нэмээдэг. Манай эндэхи холимол үүлтэрэй хонид 5—6 жэлэй туршада томо боложол байдаг.

. hүүлэй жэлнүүдтэ түлгэнүүдые зуhаг болгожо хурьгалуулха гэжэ хүнүүд оролдодог болонхой. Иимэ хэмжээ үбhэ тэжээлэй дутамаг дээрэhээ абтаха баатай болгогдоо гээшэ. Юуб гэхэдэ, багадаа муугаар эдеэлүүлэгдэhэн мал түлгэ болоходоошье бишыхан байдаг. Тиимэ жэжэ, 40 килограммда хүрэхэгүй түлгэнүүдhээ жэжэ, hула түл гарадаг. Тингэжэ малнай жэжэ болоно гээд нүхэр Пилданов мэдүүлбэ.

Яахадаа хонид олоороо hубайрнаб? Нэн түрүүн эхэ хонид, хусанууд үрэжүүлгын эхилхэ үедэ тамир hулатай байна бшуу. Тиимэ туранхай хонид миил ёhын тэдыдэ үрэжүүлэгдэнэ гээшэ. Хойшодоо тиимэ хонид таргалаагүй hаа, досоохи хээлинь миин хосордог, үгы болошодог юм. Тиимэhээ хонидоо hайса таргалуулжа ороондо оруулха эрилтэ табигдана.

Энэ жэлдэ хонидоо олоор үхэл гарзада оруулhан Хэжэнгын совхозой главна ветврач нүхэр **Батороевто** үгэ үгтөө. Нүхэр Батороев саашадаа хонин ажалаа ашаг үрэ ехэтэйгээр хүгжөөхын тула юу хэжэ байhан тухайгаа тогтоо. Хурьгадые хабар оротуулжа эхэhээнь hалгаахада эхэ хонид hайнаар тэбээрдэггүй. Тиимэhээ энэ жэл хурьгадаа гол түлэб май hарада эхэhээнь hалгаагаабди. Байгша ондо техник-үрэжүүлэгшэдые олоор hургаhан байнабди. Малдаа үбhэ тэжээл элбэгээр бэлэдхэжэ абаха гэжэ оролдогдоно. Түсэбэй ёhоор 35 мянган центнер үбhэ абаха байгаад, мүнөө 40 мянган центнер үбhэн абтаха гэжэ үгэ хэлэгшэ мэдүүлээ.

— Теэд манай совхоз бүри ехэ тэжээл бэлэдхэжэ абаха аргатай, —гээд нүхэр Батороев үргэлжэлүүлээ. — Имагтал уhалууриин системэнүүдые олоор бариха, хуушануудыень заhабарилха хэрэгтэй гэбэ. Саашадаа хонидто силос эдюулдэг болоо hаа hайн.

Үгэ хэлэгшэ мүн хонидой гэдэhэнэй зарим үбшэнүүдые эмшэлхэ талаар эрдэмтэд, республикын Хүдөө ажахын министерствын ветеринарна таhагай мэргэжэлтэд анхарал табинагүй гэжэ шүүмжэлээ.

hүүлээрнь Хорин аймагай Анаагай совхозой главна ветврач нүхэр **Машанов**, Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой главна зоотехник нүхэр **Чебунин**, Борьёогой совхозой главна ветврач нүхэр **Выборов** болон бусад үгэ хэлээ.

РСФСР-эй Хүдөө ажахын Министерствын главкын начальнигай орлогшо нүхэр **Артемьев** зүблөөндэ хабаадажа, дэлгэрэнгы үгэ хэлээ. Тиихэдээ тэрэ хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй үүргэ, харюусалгыень дээшэлүүлхэ, тэдэнэр үйлэдбэреэ гүнзэгыгөөр шудалха ёhотой гэжэ мэдүүлээ. Тиин республикын ажахынуудаар ябахада гүүртэ, отаранууд дээрэ зоотехническэ тоо бүридхэл муугаар табигданхай.

Хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэриие шалгаад үзэхэдэ, олон дутагдалнууд элирнэ, илангаяа шанар муутай бэдэрдэг хусанууд hүрэгтэ hула табигдажа, тэрэнhээ олон түл гарана. Саашадаа энэ янзаараа ажаллабал, хонидойнгоо үүлтэр хээзээдэшье hайжаруулжа шададгахагүй.

Хонин ажалда шэнэ түрүү аргануудые хэрэглэхэ, ажалай гаргаша хорооохо, продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулха тушаа мэргэжэлтэ бүхэн бодомжолхо зэргэтэй гээд нүхэр Артемьев тэмдэглэбэ. Жэшээнь, Австралида хонидоо хорёолгодоhон бэлшээридэ адуулха арга хэрэглэжэ, нэгэ хонишон 2—4 мянган хони харууhалдаг байна.

Техник-үрэжүүлэгшэдэй хүдэлмэри зүбөөр эмхидхэбэл, нэгэ техник 1500—2000 хонидые үрэжүүлхэ аргатай.

Эхэ орон доторнай hүүлэй жэлнүүдтэ үбhэ тэжээлэй шанар, тэрэнэй элдэб бодосуудые тодорхойлхо хэмжээн абтана. Теэд Буряадай республикын ажахынууд бэлэдхэhэн үбhэнэйнгөө миил 6 процентые лабораторидо шалгахаар эльгээгээ гэжэ нүхэр Артемьев шүүмжэлээ.

hайн шанартай хусануудые өөhэдынгөө ажахынуудта үдхэхэ тухай республикын головной племстанциин директор нүхэр **Ильин** тогтоо.

Энэ жэл хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэридэ ушарhан дутагдалнууд тушаа республикын Хүдөө ажахын министрэй орлогшо нүхэр **Тюменцев** хөөрэжэ үгөө. Байгша ондо мал тамнраар hайн байжа, хонид олоороо ототой болоно. Теэд зарим хонишод үбэлдөө ототой хонидоо үрэжүүлэнгүй үлөөнэ. Энэ тон бүтэхэгүй ябадал гэжэ үгэ хэлэгшэ хүнүүдэй анхарал татаа.

Саашань нүхэр Тюменцев хонидоо намартаа hайса бэлшээхэ, урдынхидаал адли намаржаануудые түхеэрхэ саг ерээ гэжэ хэлэбэ. Хонидой үбэлжэхэ газарай бэлшээрииие намартаа мүлжэжэрхихэдэ, үбэлдөө, хабартаа малай эдихэ юумэн hаладаг гэбэ.

Ерэхэ жэлдэ ноohо ехээр абаха зорилгоор байгша ондо гүрэндэ тушаагдахаар хараалагдаhан 150 мянган хонидые үбэлдөө тэжээжэ гарабал hайн. Тиимэ арга бии, үбhэ тэжээл элбэг.

Зүблөөнэй эсэстэ КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **А. У. Модогоев** дэлгэрэнгы үгэ хэлээ. Тиихэдээ ерэхэ жэлдэ заабол хонин бүриhөө хурьга абажа түлжүүлхэ, хонин ажалаа ашаг үрэ ехэтэй болгохо, хони үсхэбэрилхэ асуудалда хүдөөгэй бүхы коммунистнуудай, мэргэжэлтэдэй анхарал хандуулха тушаа тогтоhон байна.

ПОЛЕВОЙ СТАН БҮХЭНДЭ...

Сэлэнгын аймагай колхоз, совхозуудаар таряа хуряалгадаа жэгдэрэн орожо байна. Механизаторнууд ургасаяа богонихон болзорто гээлтэ хоролтогүйгөөр, эрхим шанартайгаар хуряажа, гүрэндөө ехэхэн хэмжээнэй ороohо худалдаха зорилготой.

Таряа хуряалга дээрэ ажаллагшадай дунда партийна эмхидхэлэй, ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр дэлгэрүүлхын тула КПСС-эй Сэлэнгын райком политинформаторнуудые полевой стан бүхэндэ томилбо. Гол түлэб аймагай партийна, советскэ эдэбхитэд, аймагай эмхи зургаануудай, предприятинуудай хүтэлбэрилхы тушаалтад иимэ даабари абаба. Тэдэнэй олонхинь урда жэлнүүдтэ энэ хүдэлмэридэ ябажа, дүй дүршэлтэй болоhон байха. Тэдэнэй тоодо ГИТУ-гэй директор В. Р. Еременко, шахтоуправлениин таhагай начальник Д. Л. Дарханов, аймгүйсэдкомой социальна тэдхэлгын таhагые даагша Ж. Д. Дабаев болон бусад нүхэд бии.

КПСС-эй райкомдо эдэ нүхэдтэй тусгаар зүблөөн үнгэргэгдэжэ, захяа заабари үгтэбэ.

Д. ЦЫДЫПОВ.

НАЙДАМТАЙ КОМБАЙНЕР

1962 оной үбэл hэн. Колхозой правленидэ хүн зон олон сугларанхай. Хабарай тарилгада бэлэдхэл тухай асуудал зүбшэгдэхэдэ, артелиин үнинэй гэшүүн Иван Прокопьевич Нестерев:

— Люшенко тракторта ябаг лэ. Колхоздомнай механизаторнууд үсөөн ха юм. Тэрэ hайн тракторист боложо шадаха байха,— гэжэ дурадхаба.

Анхан Володя Люшенкодэ хуушан «ДТ-54» трактор даалгагдаа hэн. Тэрэ үеhөө хойшо олон жэл үнгэрөө ха юм. Теэд Володя өөрынгөө оролдолгоор зоной найдабариие дүүргэжэ, колхоздоо эрхим механизаторнуудай нэгэн болонхой. Урзанда нүхэр Люшенко 650 гектар зөөлэн хахалалга хэhэн байгаа. Тракторта hууханнгаа хажуугаар комбайн жолоодожо, 660 гектар таряа хуряагаа. Техникээ бүтээсэтэйгээр ашаглажа, тэрэ жэл соо хамта 14 центнер горючи, тоhо алмаба.

Нёдондо Володя үшөө hайнаар ажаллаа. Таряа хуряалгада эдэбхитэйгээр хабаадажа, 376 гектар хуряагаа. Энэ хүдэлмэридэ ябахадаа 19 центнер горючи тоhо алмаhан юм. Мүн трактораараа нёдондонойхиhоо үшөө ехэ ажал бүтээгээ. Мүнөө жэлдэ энэ нүхэрнай «Т-74» тракторта ажаллажа байна. Хүсэ ехэтэй энэ тракторaap олохон гектар газар хахалаа. Хабарай тарилгын үедэ Володя механизаторнуудайнгаа дунда түрүү гаража, колхозойнгоо правлени, партийна организациин зүгhөө үнэтэ шанда хүртөө hэн.

Мүнөө намар нүхэр Люшенко баhал таряа хуряалгада гаранхай. «СК-3» комбайнда hуугаад, Дээдэ-Жэрэмэй тарялан дээрэ үдэр бүри ажаллажа харагдана. «Советская Россия» колхоздо таряанай ургаса яhала hайн. Хуряалгын түрүүшын үдэрнүүдhээ эхилээд ,колхозой комбайнернууд мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, агрегадуудаа бүтээсэтэйгээр ашаглана. Тус колхоз мүнөө үедэ гүрэндэ таряа худалдалгаар Улаан-Үдынгөө аймаг дотор шалгарба. hүүлшын байдалаар ажахыhаа 2 мянгаhаа үлүү центнер таряа Суулгын бэлэдхэлэй пунктда тушаагданхай.

Колхозойнгоо амжалта туйлаха хэрэгтэ түрүү комбайнернууд В. Люшенко, Е. Алексеев, И. Китаев болон бусад хубитаяа оруулна. Володя нүхэдэйнгөө дунда магтаалтайгаар хүдэлжэ, үдэр бүри даалгабаряа үлүүлэн дүүргэнэ.

И. ЩЕГЛАЕВ.

Улаан-Үдын аймаг.

Эрдэм, техникын туйлалтые—үйлэдбэридэ

ТҮРҮҮШЫН ТУРШАЛГ

Түмэрбетон армагууд хэдэн арбаад метрэй талмай эзэлэнхэй. Эдэ армагуудай газаада ханань мүн лэ түмэрбетон плитэнүүдээр хушагданхай. Бэлэн болhон барилгын зүйлнүүд эндэ асарагдажа, хабсаргагдан табигдана.

Хонидой байха түрүүшын, туршалгын байра Эрхирэгэй совхозой Ацагат нютагта баригдажа эхилээ. Энэ байра түмэрбетон зүйлнүүдээр баригдажа байнхай.

«Бурятцелинстрой» трест республикынгаа колхоз, совхозуудта, хүдөө нютагуудта шэнэ барилга үргэн дэлисэтэйгээр эрхилнэ. Хямдаар, түргэнөөр барижа, шэнэ барилгануудые ашаглалгада тушаахын тула барилгые промышленна үндэhэ hууритай болгохо, индустриальна аргаар эмхидхэхэ зорилго табигдаа. Хүдөөгэй барилгашад энэ зорилгоёо бэелүүлэн, барилгын хабсаргамал зүйлнүүдые бүтээхэ предприятинуудые байгуулжа байна. Трестын өөрынь индустриальна баазанууд барилгада хэрэгтэй хабсаргамал зүйлнүүдые плитэ, армагуудые, блогуудые бэлдэжэ эхилээ. Хүдөөгэй барилгые промышленна аргаар эрхилхын тула Хоридо, Зэдэдэ, Хурамхаанда үйлэдбэриин баазанууд байгуулагдажа байнхай.

Байгша оной туршада хабсаргамал зүйлнүүдые бүтээжэ эхилхэ ёhотой эдэ предприятинууд хүдөөгэй барилгын шухала эрилтэ дүүргэхэ үүргэтэй. Тэдэнэй ашаглалгада тушаагдахада түмэрбетон, мүн хабсаргамал ондоошье зүйлнүүд бүтээгдэжэ, барилгын талмайнуудта таhалтаряагүйгөөр зөөгдэхэ юм.

Хабсаргамал түмэрбетон зүйлнүүдээр баригдажа эхилhэн энэ байрын барилга түлэг дундаа. Түрүүшын аад, туршалгын гэжэ нэрлэгдэhэн шэнэ барилга дээрэ бүхы ажал урагшатай hайнаар ябуулагдана гэхын аргагүй. Зарим армак, плитэнүүд хабсарган табихада тааранагүй, заримаиинь ехэ байшана. Мүнөө ашаглалгада тушаагдахаар бэлэн боложо байhан үйлэдбэриин предприятинуудта энэ дутагдал аргагүй хараада абтаха, бүхы зүйлнүүд тусхай эрилтын ёhоор бүтээгдэхэ юм.

Трестын 173-дахи нүүдэл оньhожоруулмал колоннын дүй дүршэлтэй барилгашад түрүүшын туршалгын барилга бодхожо байнхай. Трофим Хомоновой даадаг хабсаргашадай бригада энэ даабаридаа харюусалгатайгаар хандана. Тэдэнэй дүй дүршэл ехэ удха шанартай юм. Юуб гэхэдэ, саашадаа хабсаргамал түмэрбетон зүйлнүүд хүдөөгэй барилгада, малай байрануудта үргэнөөр хэрэглэгдэхэ.

Нүхэр Хомоновой даадаг хабсаргашадай бригада ажалаа дүүргүүтэй болоо. Тэдэнэй бүтээhэн барилгые модошо дархашуул даажа абаад, түгэсхэхэ юм.

— Бидэнэр ажалаа таhалгаряагүйгөөр эмхидхэхэ байгаабди. Харин үйлэдбэриин ёhотой баазын байгуулагдаагүй ушарhаа хабсаргамал зүйлнүүд заримдаа саг соогоо асарагдаагүй, — гэжэ нүхэр Хомонов халаглана. Түмэрбетон зүйлнүүдээр барилга хэхэдэ түргэн, хямдашье болохо байна.

Тэрэнэй хэлээшэ ехэ зүб. Түрүүшын энэ барилгада хабсаргамал зүйлнүүд барилгын материалнуудай Загарайн участогhаа, Хоронхойhоо, Галуута-Нуурhаа асарагдана. Олон тээhээ асарагдаhан зүйлнүүдые хабсарган табихань бэлэн бэшэ байба. Үйлэдбэриин предприятинуудай хүдэлжэ эхилхэдэ, иимэ дутагдал усадхагдаха юм. Хүдөөгэй барилгые таhалгаряагүй hайнаар эмхидхэхэ зорилго ойрын сагта шиидхэгдэхэ болоо.

Хабсаргамал түмэрбетон
нүүдээр бодхогдоhон түр
хониной байра үшөө
дээгүй. Гэбэшье зарим тэ
шолол хэхээр. Хүдөөгэй ба
шад үшөө нэгэ амжалта
Түмэрбетон зүйлнүүдээр
байрануудые, хүдөөгэй
шье барилгануудые бариха
үнинhөө хэлсэгдэбэшье,
бодото хэрэг дээрээ бэел
дээгүй байгаа. Харин мүн
рүүшын барилга үндыh
Трестын өөрын үйлэдбэри
затай болохо асуудал шийд
жэ эхилээ. Тэдэнэй продукц
лэдбэрилжэ захалхатай ха
дөө тосхонуудта хабсаргам
мэрбетон зүйлнүүдээр олон
барилга эрхилэглэхэ юм.

В. ШТЕРЕНБ

Зураг дээрэ: хабсарга
мэрбетон зүйлнүүдээр түр
хеэ баригдажа байгаа
байра. 1.' Барилгашад-ха
шадай бригадир Трофим Х

А. ШИРОКОВОЙ ф

ПОЛИМЕРНЭ ШЭНЭ ХУШАЛТА

Бетон, түмэрбетон зүйлнүүдые үйлэдбэрилэн бүтээхэдэ олон бэрхэшээл тохёолдоно. Бэлэн болгогдоhон зүйлнүүдые, мүн дахинаа үйлэдбэридэ тушаагдан шудхагдаха зүйлнүүдые бетонhоо, мүн нялдаhан элhэ шоройhоо сэбэрлэхэ гээшэ хүшэр ажал юм. Энэ ажалые ашагтай hайн болгохо, жэгдэлхэ, елэтэр зүйлнүүдые бүтээхэ гэжэ оролдобошье, тэдэндэ түрхихэ материалай шанар hайжаруулха талаар хэмжээнэй абтабашье, ёhотой үрэ дүн гаргадаггүй байгаа. Тиимэhээ зүйлнүүдые дахин дахин сэбэрлэжэ, тусхай материалаар тоhодон жэгдэлхэ ушар тарадаг hэн.

Научна, тусхай организацинуудай эрдэмтэд, мэргэжэлтэд ашаг hайнтай хушалтын материал бии болгохо талаар саг үргэлжын ажал хэжэ байгаа. Жэшээлхэдэ Новосибирскэ инженерно-барилгын институдай мэргэжэлтэд хэдэн жэлэй туршада шэнжэлгын хүдэлмэри үргэлжэлүүлээ. Техническэ наукануудай кандидат, доцент Е. И. Егоровой хүтэлбэрилдэг бүлэг эрдэмтэд түмэрбетон зүйлнүүдые жэгдэлхэ, мүлихэ шэнэ арга зохёохо талаар ехэ хүдэлмэри үнгэргөө.

Тиихэдээ урдань хэрэглэгдэдэг пленочно пластмассын оронд тусхай эмаль хушалта хэрэглэхэ талаар горитой туршалга хэhэн юм. Латвийска ССР-эй Наукануудай академиин химиин институдай лабораторидо бэлдэгдэhэн эмаль хэрэглэжэ болохо гэhэн тобшолол хэгдээ. Олон зүйлэй холисотой энэ эмаляар бетон зүйлнүүдэй газаа талын хушалта хэхэдэ таарамжатай байhаниинь хэдэн жэлэй тусхай туршалгаар тодорхойлогдоо.

Үйлэдбэридэ хэрэглэгдэхээр дурадхагдаhан хушалтын шэнэ материал «Сибакадемстройн» түмэрбетон зүйлнүүдэй Новосибирскэ заводто анха түрүүн хэрэглэгдэжэ эхилээ. Шэнэ материалые промышленна үйлэдбэридэ хэрэглэхэдэ таарамжатай байба. Тусхай энэ эмалиие бүри hайн шанартай болгохын тула тэрээндэ ондоо холисо нэмээгдээ. Хушалтын полимернэ шэнэ материал лабораторинуудта, үйлэдбэридэ туршагдаад, таарамжатай hайн байhаниинь тодорхойлогдобо.

Буряадай барилгын управлениин гэр барилгын комбинадта энэ материал хэрэглэгдэжэ эхилээ. Комбинадай бүлэг хүдэлмэрилэгшэд Новосибирскын гэр барилгын комбинат ошожо, дүй дүршэлтэйнь танилсажа ерэhэн юм. Шэнэ материалай булюу hайн, ашагтай байhые манай комбинадайхид мэдэрбэ. Хабсаргамал түмэрбетон зүйлнүүдые сэбэрлэхэ, хушаха хэрэгтэ полимернэ шэнэ материал хэрэглэгдэдэг болоо. Тэрэнэй ашаар барилгын материалай шанар hайжаруулагдажа эхилээ. Гадна ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, ажаллахада таатай зохид байдал хүдэлмэрилэгшэдтэ хангаха, үйлэдбэриин культура дээшэлүүлхэ
дохо байна. Полимернэ
лаар хушагдаhан түмэ
зүйлнүүдэй газаа талань
дэhэн, жэгдэ hайн юм.

Мүн экономическа ашаг
яhала ехэ болоо. Шэнэ
тын материал хэрэглэхэ
соо нэгэ түрбэлжэн метрэ
нүүдтэ 10 түхэригэй
хэгдэхэ юм.

Полимернэ шэнэ мате
республикымнай ондоо пре
тинуудта хэрэглэхээр
хагдаба. Үйлэдбэриин «Бу
зобетон» нэгэдэлэй завод
ЛВРЗ-гэй капитальна бар
таhагай, авиационно
капитальна барилгын уп
ниин үйлэдбэриин пред
нуудта хушалтын полиме
териал хэрэглэгдэхэ юм.

И. ПАСС

Буряадай бари
управлениин техни
мэдээсэлэй бюр
ахалагша инже

ЗУРАГЛАЛ

ЭЛЕКТРО-ГАГНУУРШАН

Алтан шаргал наранай зүүн уулын саанаhaa мандайн гарахада сасуу Платон Данзанович орhоо hэмээхэнээр бодоод, түргэхэн хубсалжа оробо. Гэhэ нойртоо нааршаан хурхиралдажа хэбтэhэн үхибүүдээ, нүхэрөө hэрюулэнгүй хүсэлдаад, ажалдаа ошохо гэжэ байхадань, hамганиинь гэнтэ hэреэд:

— Ши, Платон, иихэдээ яагаа ябабши? Амаржа унтыш, үшөө эрт бшуу,—гэжэ гайханги дуугарба.

Һамганайнгаа хэлэгшые дуулаагүй шэнги хубсалаад, үдэр бүри хэрэглэдэг хара шэлээ, ажалахадаа үмдэдэг хубсаhа, брезент бээлэйгээ жаахан кайрсагта хум-хам хөөдэбэ. Нюураа угаажашье, үглөөнэй сай яралтайгаар hорожошье байха үедэнь үнөөхи шабинарынь hанаhаань гарахагүй юм. Анхан түрүүшынхеэ хара шэлтэй халхаа зүүhэн, электро-гагнуур болоhон залуухан хүбүүдэй түрүүшын дахин үзэгдэхэдэл болоод. Автокран гагнахадаа нилээд ноёрхожо, зобожо байхань hанагдаахиба.

Улаан-Үдын «Электромашина» заводой автокран бүтээлгын цехтэ ажал хэрэгээ яhала hайса мэдэхэ, нилээд ехэ дүй дүршэлтэй электро-гагнууршад олон байха. Гэбэшье залуу хүдэлмэришэдые зүб харгыда оруулхын, дадал шадабаритай болгохын тула нилээд носолдохо, эсэгэ мэтэ энхэргэнээр хөөрэлдэжэ шадаха хэрэгтэй бшуу. Ушар тиимэhээ коллективэйнгээ дунда нэрэ хүндэтэй болоhон хүдэлмэришэндэ тиимэ харюусалгатай даабари үгтэнэ.

* * *

Нэгэтэ цехэй начальник электро-гагнууршадаа бултыень суглуулаад:

— Урдань заводто хүдэлжэ үзөөгүй залуу хүбүүд манай заводто хүдэлхөө ороод байна. Тэдэнэй дүрбэниинь манай цехтэ хүдэлхөөр зууршалагдаа. Хөөрэлдөөд туршахадам, бултадаа электро-гагнууршан болохо хүсэлтэй дуугаралдаа бэлэй,—гэжэ мэдүүлбэ.

Хүдэлмэришэд тэрэ дары гүнгинэлдөөд, нэгэл тиимэ тон шухала юумэ ойлгуулха хүсэлтэй арсалдашаба. Залуушуулшьегүй яhала урагшатайгаар хүдэлнэбди, тэдэшни маанадай ажал ганса гэдэргэ татаха гэжэ хөөрэлдэгшэдшье бии.

— Зай, тиихэдээ яаха болоноббди? Бултадаа бидэ наhатайшаг боложо ябанабди. Эгээл мүнөө сагта өөртөө найдамтай хүбүүдые hургаагүй haa, пенсидэ гарахадаа заводойнгоо ажал хүдэлмэриие хэндэ тушааха гээшэбибди? Энээн тухай бодожо үзөө гүт? Таашье мүн баhа тиигэжэ ябаа hэмнайт. Теэд анхан түрүүшынхеэ заводто хүдэлхөө ерэхэдэтнай хэншье арсаагүй, харин эсэгэ мэтэ энхэргэнээр угтажа абаад, дадал шадабаритай болотортнай хэды шэнээн носолдоо гээшэб. Тэрэнээ мартаа гүт?—гэжэ цехэй начальник эридээр хандаба.

Начальнигайнгаа үгэ хүүрыень шагнажа hууxадаа, хуушанай хүдэлмэришэн Платон Данзанович Ормонов анхан түрүүшынхеэ заводто ерэhэнээ, ёhотой хүдэлмэришэнэй дадал шадабаритай болотороо зобоhоноо ээлүүдгүй hанаадхина.

Гушаад жэлэй саада тээ үнэхөөрөөшье хүшэр, оньhон станогуудшье тоотойхон, хүдэлмэришэдшье саг үргэлжэ дутадаг байгаа. Дайнай үедэ ото эхэнэрнүүдтэй хамта хүдэлжэ, холын фронтодо хэрэглэгдэхэ минэнүүдые хэлсэжэ байhанаа hанахадань уйдахааршье, омогорхомооршье болохо юм. Тэрэ үедэ Платон арайл гэжэ арбан табаяа хүсэжэ, Буряад оронойнгоо хүдэлмэришэн ангитай хуби заяагаа холбохоо Агын округhоо ерэhэн намтартай. Үдэр бүхэндэ Агынгаа элдин талаар абатайгаа сугтаа хонидые адуулалсажа ябаhан хүбүүн завод, фабрика тухай газетэдэ уншаад гү, али ахамад нүхэдэй хөөрэлдэхые шагнаад мэдэхэ байгаа. Хүшэр үедэ заводто хүдэлхөө ерэхэдэнь тэрээндэ хэншье дурагүйдөөгүй, харин түрүүшээр гар үзүүрэй ажал хэжэ дадахыень абаа hэн. Дайнай үедэ hүни, үдэрөө илгаагүй хүдэлэгшэ бэлэй. Наhатай эрэшүүл гэжэ тоотойхон лаа. Платон хүбүүн ото эхэнэрнүүдтэй сугтаа хүдэлжэ, тоогүй олон минэнүүдые вагондо ашалсаhан байха. Заримдаа үлэн хооhooршье ябагдаа. Нарай үхибүүтэй эхэнэрнүүд багашуулаа заводтоо асараад, станогойнгоо хажууда үлгыдэжэ байгаад хүдэлэгшэд hэн. Һүүлээрнь жаахан үхибүүдые цехэйнгээ нэгэ буланда суглуулаад, ээлжээгээр hахидаг, нойтыень хуурайлдаг, бүлеэн сайда хилээмэ холин байжа эдеэлдэг hэн. Хэдышье хүшэр сагай байгаа haa, хүдэлмэришэдэй нэгэниинышье эсээб, үлдөөб гэжэ гэмэрэлдэгшэгүй бэлэй. Дайгаа дараха, даагаа hүүлдэхэ гэhэн хүсэлтэйгөөр бултадаа хүдэлдэг байгаа бшуу.

«Дайнай үеынхидэ орходоо мүнөө hураггүй хүнгэн болоо ха юм. Харин тэрэнээ мартаад, элдэбээр аашалалдажа байхань гайхалтай» гэhэн бодолдо диилдэхэ hамбаандань хажуудахи нүхэрынь бодоод:

— Би тэдэниетнай абахагүйб. Үдэрэйнгөө нормо дүүргэхэгүйб, урмашуулгын шандашье хүртэхэгүйб. ГПТУ дүүргэhэн хүбүүдые ажалда абахаа ядаг бэ. Ажал хүдэлмэриин дадал шадабаритай болоhон, оньhон техникэ hайса мэдэхэ хүнүүдтэй хүдэлхэдэшье аргагүй ульгам бшуу.—гэжэ дуугараадхиба.

Үни удаанай сугтаа хүдэлдэг, зүhэм хилээмэеэ хубаалдан байжа ябадаг нүхэрэйнгөө иигэжэ хэлэхэдэ, Платон Данзанович тэсэбэгүй.

— Би тэдэниетнай абахаб. Нэгэ-хоёр hарын туршада салин багаар абуужаб, урмашуулгын шандашье хүртэнгүй үлүүжэб—хамаагүй, энээнhээ боложо үгырхэгүйб, үхибүүднишье үлэн хооhoop ябахагүй. Шухалань гэхэдэ, залуушуулые ёhотой хүдэлмэришэнэй дадал шадабаритай болгохо хэрэгтэй. Энэ минии нангин уялга мүн!—гэжэ мэдүүлхэдэнь, гүнгинэлдэжэ байhан нүхэдынь гансата анираа хатаад, аягүйрхэhэндэл бэе бэеэ адаглан шэртэлсээдхибэ.

Һүүлээрнь, недели тухайда тэрэ залуу хүбүүдтэй хүдэлөөд байхадань, цехэйнь зарим хүнүүл Платон Данзановичhaa хүлисэл гуйhан, дахинаа ёho буруугаар аашалхагүйбди, залуушуулда хододоо шадахысаа туhалхабди гэжэ найдуулаа бэлэй.

* * *

Дулаахан хүнжэл дорохоноо нааршаан хэбтэhэн үхибүүдээ үшөө дахин мээхэйлэн таалаад, ажалдаа ошохо гэжэ байтарнь:

Мүнөөдэр суббото ха юм. Бултааран олтирогоо ошожо амарха гэжэ хэлсэhэн аад, шимнай баhа амарангүй заводтоо ошохошни гү даа,—гэжэ хани нүхэрынь шаналанги дуугарба.

— Яахабиб даа. Хожом хэды үдэрэй амаралта абаhа haa. Харин үнөөхи хүбүүдээ харгыдань оруулха хэрэгтэй бшуу,—гээд, Платон Данзанович заводой тээшээ томо томоор гэшхэлбэ.

Уданшьегүй булан эрьежэ, ондоо үйлсэдэ гаратарнь шартажа байhан hамганиинь тансал өөртэнь мэдээжэ бодолдо диилдэн гэрэйнгээ хэрэлсы дээрэ нилээд удаан абяагүй зогсоо бэлэй. Яахаб даа. Хани нүхэрэй харюусалга тон ехэ бшуу. Үглөөниин ажалдаа яаран ошоходонь инаг халуунаар үдэшөөд, ажалhaa бусахадань үхибүүдтэйгээ сугтаа угтажа байдаг ха юм.

Эжэл болоhон «Электромашина» заводойнгоо богоhо алхажа орохотойнь сасуу үнөөхи залуу нүхэдынь тэрэниие угтажа, түрэл эсэгэтэйгээ хөөрэлдэhэн мэтэ намдуу зохидоор хөөрэлдөөдхибэ. Ажал хүдэлмэри, саашанхи хараа шугам, амжалта түйлалта тухайдаа тэдэнэр хэлсэбэ.

Уданшьегүй автокран бүтээлгын цех соо электро-гагнууршадай ажалайнь ээлжээтэ үдэр эхилжэ, хүйтэн түмэрэй ширшаганан хайлаха дуулдаад, гал улаан дүлөөр соробхилжо байгаа бэлэй. Эдэнэр хадаа заводой ветеран Платон Данзанович Ормоновой ударидалга доро хүдэлжэ байhан ерээдүйн электро-гагнууршад гээшэ.

М. ОСОДОЕВ.

Людмила Степановна Конева Эрхүүгэй медицинскэ институт дүүргээд, Улаан-Удын хоёрдохи больницада хүдэлжэ эхилhээр 15 жэл болобо. Уялгата ажалдаа харюусалгатайгаар хандажа, ниислэлэй ажалшадай дунда хүндэтэй болонхой. Зураг дээрэ: врач Л. С. Конева.

Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

ТРАКТОР БҮТЭЭЛГЫН ДЭЭДЭ КЛАССТА ОРОО

СОВЕТСКЭ СОЮЗ ТРАКТОР БҮТЭЭЛГЭЭР ДЭЛХЭЙ ДЭЭРЭ ХОЁРДОХИ ҺУУРИ ЭЗЭЛНЭ

Совет трактор бүтээгшэдэй бүхэсоюзна конференци дээрэ hалхагдаhан элидхэлнүүдтэй танилсахада, иимэ баримта ээрэгүй hанаанда ороодхино.

Ленинград, Челябинск, Минск, Волгоград, Владимир, Липецк, Рубцовск (Алтайн хизаар) болон Онежскын трактор бүтээдэг предприятинуудай 500 гаран делегадууд конференцидэ хабаадахаа Харьковто суглараа hэн. Харьковай тракторна заводой делегаци мүн лэ олон хүнhөө бүридэhэн байба.

СССР-эй трактор бүтээдэг заводнуудай список ыеньшье харан үзэхэдэ, социалис индустриин гол шухала hалбариин хурдан түргэнөөр хүгжэжэ байhаниинь элирнэ. Хорёод онуудаар манай орон өөрын трактор бүтээдэг предприятигүй байhыень аха үеын совет хүнүүд мартадаггүй. Шэнээр эмхидхэгдэhэн совхоз, колхозуудта «Фордзон», «Катерпиллер», мүн ондоошье харин ороной тракторнууд асарагдадаг бэлэй. Хорёод ондо иимэ байгаа, харин мүнөө дэлхэйн алишье булангда совет трактор мэдэхэгүй хүниие нэрлэхэнь бэрхэтэй. 1967 ондо СССР-най 405 мянган трактор бүтээн гаргаа hэн. Дэлхэйн дээрэшье гүрэн, США-haa бэшэн, иимэ олон трактор бүтээгээгүй байха. СССР-тэ бүтээгдэhэн тракторнууд бүхэдэлхэйн промышленна выставкэ гү, али ярмарка бүхэн дээрэ бүгэдэниитын анхарал татадаг. Гансахан Челябинскын заводой бүтээн гаргаhан тракторнууд 40 гаран гүрэндэ худалдагдана. Гэхэтэй хамта, манай олон захил абтадаг болон Венгри, Польшо, Болгари, Афганистан, Непал, Тунис, Инди, Конго, Арабуудай Нэгэдэмэл Республика болон бусад совет тракторнуудые худалдан абадаг гүрэнүүдэй тоодо ороно.

Совет тракторнууд СССР-тэшье, хилын саанашье эрхим hайн сэгнэлтэдэ хүртэнхэй. Эдэмнай техническэ талаараа улам нарижуулагдан hайжаруулагдана. Совет трактор бүтээгшэд түйлаhан амжалтаараа hанаагаа амарнагүй. Машинануудай конструкци нарижуулхатайгаа хамта, тэдэнэй бүтээгдэсые улам үргэдхэнэ. Энэ табан жэлэй хоёрдохи хахадай туршада гэхэ гү, али 1970 оной hүүл багта 1 миллион 260 мянган элдэб янзын тракторнууд бүтээгдэн гаргагдаха. Хүдөө ажахыгаа үргэлжэ дээрэнь оньhожоруулхын тула 39 түхэлэй тракторнууд, өөрөө ябадаг шассинууд бүтээгдэхэ. Гансашье оронойнай хүдөө ажахы бэшэ, мүн социалис индустриин бусад олон hалбаринууд—барилга, харгы замай ажахы, ой модоной промышленность—тусхай тракторнуудаар дуталдана.

Трактор бүтээгшэдэй бүхэсоюзна конференци дүй дүршэлөө согсололгодо, трактор бүтээлгые нарижуулха, тэрэнэй технологи бүри hайжаруулха асуудалда гол анхаралаа хандуулба.

Трактор бүтээдэг заводуудай урда тон харюусалгатай зорилгонууд табигдаа. Волгоградайхид эгсэ ташалан газараар ябаха трактор бүтээхэ, туршаха, минскынхид мүн лэ эгсэ ташалангаар ябаха, 80 мориной хүсэтэй двигатель тодхоhон машина зохёон бүтээхэ даабаритай. Социалис хүдөө ажахын хүдэлмэришэд Т-150 гэжэ тракторай бүтээгдэхые хүлеэнэ.

Совет трактор бүтээгшэд мүнөө үеын эрилтэ хангамаар эрхим hайн машинануудые бүтээхэ аргатай. Энээниие Челябинскын заводой дүй дүршэл гэршэлнэ. Тус заводто бүтээгдэhэн «ДЭТ-250» гэжэ машина бүгэдэниитын hайшаалда хүртөө. «Д-250» маркын дизель-электрическэ трактор үласхоорондын выставкэ, ярмагуудай алтан медальда гурба дахин хүртэhэн байха.

Совет ороной трактор бүтээдэг промышленность ямаршье орёо асуудал шиидхэжэ шадаха. Яахадааб гэхэдэ, эрдэм, техникын шэнэ түйлалтануудта түшэглэнэ бшуу. Трактор бүхэн тэрэниие бүтээhэн заводой тэмдэгтэйшье haa, хамтын хүсэлэл оролдолгын үрэ болоно. Заводуудай ухаалан зохёолгын бюронууд, эрдэм-шэнжэлгын институдууд, үйлэдбэриин предприятинууд энээндэ хабаадана. СССР-тэ тракторнуудые хамжаалан бүтээлгэ 35 процент болонхой. Хамаг детальнуудай хабсаргамал хубинуудай гурбанайнь нэгэн тусхай шэглэлтэй предприятинуудта бүтээгдэнэ.

Тус экономическа зүблөөн эд хэрэглэдэг, захил дүүргэдэг предприятинуудай хоорондын харилсаае бүри үргэдхэхэ, бэхижүүлхэ ёhотойбди гэжэ тэмдэглээ. Энээнhээ уламжалан трактор бүтээдэг заводуудай хүтэлбэрилэгшэд улам ехэ эрхэтэй болобо. Тэдэнэр захил дүүргэхэ харилсаата предприятияа гансашье үгөөрөө бэшэ, мүн мүнгэнэйшье талаар нүлөөлэн яруулха аргатай.

Яков УШЕРЕНКО,
АПН-эй шэнжэлэгшэ.

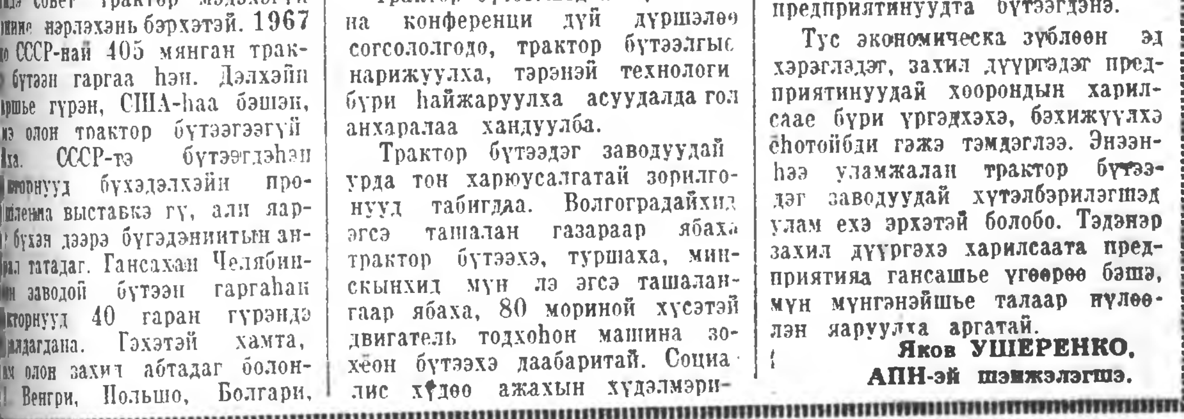

ТҮРҮҮ СЕЛЬПО

Забанскын сельпогой ажахын хэрэгсэлнүүдые наймаалдаг магазинай коллектив абаhан социалистическа уялгаяа hарahaa hарада нэмэлтэ түрэтэйгөөр дүүргэжэ байна. Тус магазинай ажал дүүр... үнинэй наймаашан А. Тимофеева даадаг.

Энэ жэлэй июль hарын хугасаа соо наймаанай түсэб 105,2 процент дүүргэгдэбэ. Энэ үндэр амжалта хайшан гээд туйлагдаа гээд hэхэдэ, коллектив эбтэй эетэйгээр ажаллажа, хүн зоной эрилтые хангахын түлөө бүхы хүсэ шадалаа гаргажа, оролдожо байдаг.

— Август hарынгаа түсэбые холо үлүүлэн дүүргэхэ түлөө манай магазинай наймаашад эрмэлзэжэ байнхай. Урда табиhан зорилгоо бидэ хэзээдэшье хүсэлдэг hэмди,—гэжэ магазинай даагша нүхэр Тимофеева хэлэнэ. Хүсэhэн зорилгондоо хүрэхэ байhандань багаханшье hэжэг түрэгдэнэгүй.

Гадна хүн зонhоо энэ жэл үнэгэ суглуулха түсэбөө августын нэгэнэй мэдээгээр үлүүлэн дүүргэжэ шадаа.

Магазинай коллектив агууехэ вождь В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэйнь ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр, ажалай үндэр түйлалтаар угтахын түлөө эршэтэйгээр хүдэлжэ байнхай.

А. БУСУРМАНОВ.

БУРЯАД ГАР УРЛАЛ БА УРАН БҮТЭЭЛНҮҮД

Эртэ урда сагhаа хойшо арад бүхэн гэр байдалайнгаа гар үзүүрэй хэрэгсэлнүүдые түхеэрхэдээ, эдэнээ гансал тэрээхэн хэхэ гэhэн юумэндээ тааруугаар бүтээгээд болидоггүй, харин харахада үзэмжэтэй, барихада зохид байхын тула уран аргаяа гаргадаг байгаа. Тэрэнэйнь шанар шэнжэ тэрэ сагай оршон байдалhaa, соёл культурын хүгжэлтэhөө дулдыдадаг hэн. Манай буряад арад шэрүүн байгаалита нютагай зон ха юм даа. Гэр байрань, хубсаhа хунарыньшье, мүн ажалайнь, агнууриинь зэмсэгүүд энэ байдалдаа тааруугаар түхеэрэгдэдэг байгаа. Байгаалиин урдаhaa бэеэ хамгаалха шадалгүй дээрэhээ элдэб «эзэдтэ» hүтэдэхэ, бөөнэр, ламанарта мүргэхэ ушартай болодог hэн. Тэдэнэйнь хубсаhан, түхеэрэлгэнүүд онсо шэнжэтэй, hүртэй байха ёhотой байгаа. Тиигэжэ бөөгэй хубсаhанай зүүдхэлнүүд илтарhан, тэрээнhээ уламжалан гар үзүүрэй зэмсэгүүд, хүн зонойшье хубсаhан ураар шэмэглэгдэдэг, гэрэй бараан өөрын түхэл маягтай боложо эхилээ. Иигэжэл манай буряадуудта, жэшээнь, түбхын түрүүн гар урлал нэбтэржэ эхилhэн болюлтой. Энэ урлалаа тэдэнэр уран гоёор бүтээхэ гэжэ оролдон, нэгэ заримдаа ёhотой hайхан, мүнхэ наhатай бүтээлнүүдые хэжэрхидэг hэн. Тэрээнhээнь саашадаа буряад арадаймнай гар урлалай бүтээлнүүд (декоративное творчество) эхиеэ абалсаhан байна.

Эдэ бүтээлнүүдээ буряадууд хүн зониие hонирхуулхаар, эд бараагаа, үмэдхэл зүүдхэлээ hайханаар харагдуулха тэжэ хэдэг hэн. Илангаяа хадамда гараха басаганай заhал ямар ехэ хүдэлмэритэйгөөр бүтэдэг байгааб даа. Жэшээнь, өөрынь бэеын юумэнүүд—hиихэ, даруулга, түйбэ, орхимжо, туруу, малгай гэхэ мэтэнь айхабтар наряар аад, алта мүнгөөр, шүрэ hубhaap шэмэглэгдэдэг байгаа. Тиихэдэ бараанииинь гэжэ тон шэнэ байхаhaa гадна элдэб гоёор угалзатуулан шэрдэгдэдэг, зохидхоноор түхеэрэгдэдэг hэн. Мүн шэрээ, hандали, үхэг, ханза, гунгарбаа бүгэдэнь өөрынь түхэлтэй, бэе бэетээ таарангги, харахада үзэмжэтэйгөөр хэгдэhэн байдаг hэн. Тэдэнэй дунда заhалайнтаа хубсаhа үмдэhэн залуу бэри ямар hайханаар харагдалтайб даа. Иигэжэл hайхан байдал түхеэрхын тула оролдоходоо элинсэг хулинсагууднай тиимэ гар урлал эрхилдэг болоhон гээшэ. Энэнь XIX—XX зуунай үедэ айхабтараар хүгжэжэ, буряад арадаймнай үндэhэн культурын таhаршагүй нэгэ хубинь боложо, мүнөө бидэндэ хүрэтэр ерээ юм.

Гар урлал хэхэдээ алта, мүнгэ, түмэр, мүн модо, шүрэ, тана ба арhа, шүрбэhэ, утаhа, hooho болоод бусад зохимжотой материалнуудые хэрэглэдэг байгаа. Жэшээнь, урданай баатарнуудай сээжэбшэ түмэрөөр, зэбэнь буладаар, номониинь эбэрээр хэгдэжэ, элдэб зэд, гуулин, мүнгэн гэхэ мэтэ үнэтэ металлнуудаар шудхажа, сохижо, hиилэжэ бүтээhэн, дээрэнь элдэб угалзанууд, зурагууд hиилэгдэhэн байха. Тэдэнэйнь удха тэрэ зорюулагдаhан зэмсэгэйнгээ үүргэдэ тааралдуулагдаhан, тиигээд үндэhэн буряад маягтайгаар бүтээгдэhэн байдаг hэн. Жэшээнь, шэрдэг, дэрэ гэхэ мэтэ хэрэгсэлнүүдэй гоёолтонуудые абажа харахада, тэрээн дээрэнь элдэб адууhа мал, ажал хэжэ байhан хүнүүдэй дүрэ зураглагдаhан, харин хубсаhан hаань, тэрэнэй эзэндэ тааруулжа олон үнгэтэ утаhаар оёhон hүртэй хубөө угалзанууд харагдаха. Зүүдхэлнүүд гээшэ эзэндээ тусгаар захигдадаг байгаа.

Эдэ бүгэдэ урданай бүтээлнүүдые абажа харахада тэдэниие бүтээhэн урашуул шэрын үнгые, материалайнгаа шанарые тон бэрхээр хэрэглэhэн, нюдэндэ урин байхаар, хүнэй дүрэ буляама, сэдьхэл хүдэлмэ гү, али хорхойтомоор хэжэ шадаhан байдаг. Энэ илангаяа XVII-XVIII зуунай үеэр, Буряадай нютагуудаар ламын шажанай дэлгэржэ байхада, ехэ хүгжэhэн байна. Ази түбиин урданай культуратай гүрэнүүдэй урашуулай элдэб бүтээлнүүдые манай буряадууд харахадаа, тэрээнhээ дүршэл абажа, өөрынгөө үндэhэн яhанай маягтайгаар шэнэ бүтээлнүүдые хэдэг байгаа. Тиигэжэ ханза хайрсагай болон гэрэй бусад бараануудай зурагууд бүри удхатай, үшөө сюжедтэй болоо юм. Тэрээн соогоо урашуул, гунгарбаа багай бараан hаань, шажанай удха, харин бүри бэлигтэй ба өөрын хараа бодолтойнуудынь арадай байдалhaa сюжедүүдые хэрэглэжэ, хүн зондо туhатай бодол хэлэдэг байгаа. Эдэ бүгэдэ урданай бүтээлнүүд мүнөө үеын хүнүүдтэ айхабтар hонёор, hайханааршье харагдадаг. Жэшээнь, буряад аяга абажа харахада, тэрэ ехэнхидээ үндэhөөр хэгдэhэн, лаагдуулаад, амhарынь мүнгөөр хүбөөлөөтэй байдаг юм. Зүгөөр тэрэ юундэ hайханаар харагдадаг бэ гэхэдэ, элдэб зурагтүйшье haa, ехэ сэбэрээр мүлигдэhэн байна, тиигээд газаа талынь хүбөөнүүд ондоо юумээр хэгдэhэн бэшэ, харин модон дээрэ hиилэгдэнэ. Дархан тэдэ hиилүүрнүүдые гаргана бшуу. Тиимэhээнь тэрэнь үндэhэнэй үнгэтэй ниилэхэдээ нэгэ аятайхан шэнжэтэй гэхэ гү, али хүнэй сэдьхэлые амарха тээшэ, яаралгүй тээшэ татадаг. Тиигэжэ тэрэ аяга хэгдэhэн зорилгоёо дүүргэнэ. Иимэшүүгээр бусадшье буряад амhартанууд бүтээгдэhэн байдаг.

Зүгөөр буряад уран бүтээлшэд элдэб нааданхайнуудые, алта мүнгэн зүүдхэлнүүдые урлахадаа бүри үни холын сагhaa хойшо дүршэлтэй байhан гэжэ тэмдэглэхэ ушартайбди. Жэшээнь, модоор, яhaap хэhэн бишыхан баримал бүтээлнүүд (скульптуранууд) мүнөөшье бидэнэй эгээл hонирхожо харадаг юумэнүүдэй нэгэн зандаа. Тэдээн дээрэнь ехэнхидээ буряад арадай байдалhaa үндэhэлhэн аад, нэгэ сюжедээр холбоотой элдэб амитадай дүрэнүүд, үгышье haa буряад нааданай нэгэ үзэгдэл, ажалай хаhа харуулагдаhан байдаг юм. Эдэниие бэлиг түгэлдэр, мэргэжэлтэй уран дархашад бүтээгээ ха юм. Тэдэнэр ямаршье эрдэм шудалаагүй болобошье, уран hайхан аад, ажабайдалые зүбөөр харуулhан дүрсэ-бүтээлнүүдые хээ гээшэл. Иигэжэ тэдэ уран зохёолой, уран hайханай мүнхэ дурасхаал болохо баримал бүтээлнүүдые бэелүүлдэг hэн. Энэнь мүнгэшэ, алташа дархашуулай уран шадабари дээрэ баhал харагдадаг юм. Мүнгэн хутага, алтан бэhэлиг, тобшо гэхэ мэтэhээ эхилээд эхэнэр хүнэй элдэб янзын зүүдхэлнүүд буряад арадай уран бүтээлэй түүхэдэ онсо hуури эзэлдэг. Эдэниие харахагүй, тэдээн тухай мэдэхэгүй буряад гэжэ үгы ааб даа. Тиимэhээнь тэдэ бүгэдэ тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэнгүйгөөр, яахадаа эдэ бүтээлнүүд уран hайханаар харагдадаг бэ гэжэ үзэе. Юундэб гэхэдэ, тиимэ hайханаар хэгдэнэ. Жэшээнь, мүнгэн хутагын угалзанууд, шараhан алтаниинь, hуулгаhан шэрэ ба эрдэниин шулуунуудынь сүүдхын ямаршье сатта (hүни, үдэршье) хүнэй нюдэндэ харагдажа байхаар бүтээгдэдэг. Тиихэдээ мүнгэн хутагын гоёые бүри холоhoo ойлгожо болохо юм. Мүн лэ иимээр басаганай заhал хэгдэдэг. Эдэ бүгэдэ алта мүнгөөр хэгдэhэн буряад зүйлнүүд XIX зуунай үедэ олонхи дархашуулай гол хүдэлмэри болоhон байна. Тэрээгээрнь болоходо саг жэлэй ошохо бүри шэнэ арга боломжонууд олошоржо, бүри уран дархашуул тэдэниие шадамараар хэрэглэдэг байhан байна. Юундэб гэхэдэ, бэлиг шадабаряар угаа баян дээрэhээ тэрэнээ хэрэглэхэ, харуулха гэхэдэнь, материал дуталдадаг байгаа бшуу. Тиимэhээнь шэнэ зүйлэй бии болохолоор лэ тэдэниие хэрэглэдэг байгаа.

Мүнөө үедэ буряадуудай гар урлал, уран бүтээлнүүд арадай зохёолнуудай гол зүйл зандаа байhаар. Ага, Хэжэнгэ, Хори, Яруунa, Алайр, Боохон, Түнхэн, Зэдэ мүнгэшэ, алташа дархашуулаараа, уран оёдолшоорооо суурхахал ёhоороо суурхадаг. Һүүлэй үедэ залуушуулай дундаhaa тиимэ бэлигтэн олошорно. Энэ ехэ hайшаалтай.

Гэхэтэй хамта, манай Буряадта гар урлал, уран бүтээл үшөөл hанаhанда хүрэмэ hайнаар тунхаглагданагүй гэжэ тэмдэглэмээр. Гоё hиилүүр, дэрэнүүд, бүтээлнүүд гэхэ мэтэ зүйлнүүдые оройдоо олохогүйш, хаана, хэндэ захихаяашье мэдэхэгүйш. Энэ юун дээрэhээ болоноб гэхэдэ, бидэнэй hанахада, Буряадай культурын министерство, уран зураашадай холбоон, арадай зохёолой байшан нютаг бүхэнhөө бэрхэ, бэлигтэй дархашуул, зураашад, hиилүүршэд, оёдолшод гэхэ мэтэ урашуулые элируулхэ, тэдэнэй хүдэлмэриие тунхаглаха гэжэ ехэ оролдодог болоодүй зандаал байhаар гээшэ ха. Сэхыень хэлэхэдэ, ниислэл хото Улаан-Үдымнай айлшад ганса бууза эдижэ hонирхохо бэшэ, харин арадаймнай үндэhэн искусствын бүтээлнүүдэй нэгэн болохо буряад сувенир абажа ошохо байгаа бэшэ гү? Имагтал буряад сувенир нэн түрүүн ондоо нютагуудта, арад зондо, хари гүрэнүүдтэ арадаймнай үндэhэн искусство тухай, заншал болон ёho гурим тухаймнай хөөрэхэ байгаа бэшэ гү?

Бидэ мүнөө гар урлал, уран бүтээл яахадаа искусствын зохёол боложо шададаг бэ, эдэмнай ухаан бодолтой ямар холбоотойб гэжэ хэлэнгүй, харин тэрэнэй гоё hайханиие тэмдэглэхэ хүсэлтэйбди. Имагтал гоё hайхан зүйл туладаал, эдэмнай хүнэй гараар бүтэдэг хадаал арадта хэрэгтэй, тэрэнэй эрмэлзэл, сэдьхэл харуулhан юумэнүүд зандаа үлэнэ ха юм. Илангаяа гар урлал, уран бүтээлэй ашаар бидэ арадайнгаа бэлиг, шадабари ба ажабайдалда дуратайе, ажабайдалаа hайхан болгохо гэжэ оролдодогые харанабди, тиигэжэ тэрэнэй нүлөө бэе дээрээ үзэнэбди, hайхан тээшэ эрмэлзэлдээ туhа абанабди.

И. СОКТОЕВА,
искусство шэнжэлэгшэ.

Улаан-Удын шэлэй механизированна завод энэ жэлэйнгээ hара бүриин даабари амжалтатайгаар дүүргэжэ байнхай. Заводой машино-ванна цехэй шэл отолон абагша Антонида Николаевна Митанова ажалдаа ходол түрүүлнэ, халаа найнгаа даабари үлүүлэн дүүргэнэ. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. Н. Митанова.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

ШЭНЭ БАРИЛГАНУУД

Түнхэнэй аймагай түб Хэрэн жэл үнгэрхэ тума болбосон түхэлтэй болоно. 50 хүнэй hууритай шэнэ больница, техническэ hуралсалай байшан, аптекэ, 80 хүнэй эдеэлхэ столово, найман байратай гурбан гэр, аймагай хэлхеэ холбооной узел энэ жэлэй турша соо баригдажа, ашаглалгада үгтэхөөр хараалагданхай.

Тиихэдэ Тооро тосхондо 536 hурагшадай hураха hургуули, курорт Аршаан дээрэ 80 хүнэй hууритай столово, 300 хүнэй хараха кинотеатр баhал баригдаха юм.

Эдээхэн жэшээнүүд дээрэhээ харахада Буряад оронойнай, эгээн үзэсхэлэн гоё газар гэжэ тоологдодог Түнхэн нютагай hүүрин тосхонуудай шэнэжэ шарай танигдашагүй болотороо хубилжа байгаа.

Б. СЫРЕНОВ.

ҺОНИРХОЛТОЙГООР ҮНГЭРӨӨ

Ямар нэгэн юумые шэнээр ухаалан зохёохо гээшэмнай тиимэшье бэлэн хэрэг бэшэ. Энээндэ тусгаар бэлиг шадабари хэрэгтэй. Тиимэһээ городой профессиональна техническэ училищиин, дунда һургуулинуудай зарим уран гартай, ухаалан зохёодог хүбүүд, басагад багшанарайнгаа хүтэлбэри доро тусхай кружогто ябалсажа, эрдэм бэлигээ дээшэлүүлжэ, элдэб янзын машинануудай македүүдые, уран гоё зурагуудые, электрын элшэ хүсөөр хүдэлхэ оньһото түхеэрэлгэнүүдые ухаалан зохёожо бүтээгээд, үргэн ниитэ улад зонойнгоо анхаралда табидаг заншалтай.

Һаяшаг республикын эдир техникүүдэй байшангай үргэн ехэ зал соо уран гартайшуулай, ухаалан зохёогшодой выставкэ нээгдэбэ. Эндэ «Электромашина» заводой, Буряадай «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй болон городой 6-дахи, 10-дахи, 11-дэхи, 15-дахи, 16-дахи профессиональна техническэ училищинуудай һурагшадай, залуу уран дархашуулай бүтээһэн элдэб македүүд, уран гоё зурагууд, орёо оньһото түхеэрэлгэнүүд табигдаа. Тэдэнэй дундаһаа ВЛКСМ-эй 50 жэлэй ойдо зорюулагдан бүтээгдэһэн мүнөөнэй хүсэтэ машинануудай, хуягта поездын, дэлхэйе тойрон ниидэһэн замбуулинай түрүүшын хэмэл одоной македүүд онсо илгарна. Тэрэнһээ гадна 10-дахи ГПТУ-гай һурагша М. Ербановай дархалһан хоёр һууритай һурагшанарай шэрээ, В. Брыковэй модон дээрэ һиилэһэн «Һургуулиин үүдэнэй дэргэдэ» гэһэн уран гоё зураг, 15-дахи ГПТУ-да һурадаг ерээдүй модошо дархашуулай бүтээһэн гэрэй элдэб мебельнүүд сугларагшадай анхарал ехэтэ татана.

Тиихэдэ залай баруун захаар табигдаһан электрын элшэ хүсөөр хүдэлдэг «Сибирь-4» гэһэн шалган һургадаг оньһото түхеэрэлгые хүнүүд һонирхон харана. Энэ түхеэрэлгые түмэр замай 11-дэхи ГПТУ-гай үйлэдбэриин һуралсалай багша Б. Ерохиной хүтэлбэри доро телемеханигай, автоматикын электро-хабсаргатшадай отделенидэ һурадаг бүлэг һурагшад ухаалан зохёоһон юм. Үнэндөө энэ машинань ехэл һонирхолтой. Машинын нюур талада бэшэгдэһэн элдэб асуудалнуудта харюусахада, тэрэ дороо харюугай сэгнэлтэ үгэхэ юм. Гадна энэ машина хэшээлэй хэзээ дүүрэхые, ямар хэшээлэй үнгэргэгдэжэ байһые тобшолон харуулна. Тэрэшэлэн элэнэрэймнай бүтээһэн үшөө нэгэ «ККУ-1» түхэлэй кодовычислительнэ түхеэрэлгэ эндэ табятай. Энэнь бүришье һонирхолтой юм. Юуб гэхэдэ, энэ электронно түхеэрэлгэнь ямаршье һаадгүйгөөр хэшээл үнгэргэхэ шадалтай.

Гадна энэ ГПТУ-да һурадаг залуу ухаалан зохёогшод һуралсалайнгаа бүхы таһагуудта өөрынгөө зохёоһон электронно машинануудые тодхоһон байна.

Залай хойто захаар шэлэй саада тээ табигдаһан Буряадай «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй ухаалан зохёогшодой бүтээлнүүд мүн лэ өөрын онсо шэнжэтэй. Юуб гэхэдэ, эдэнэрнай хүдөө ажахын трактор, машинануудые һаадгүйгөөр хүдэлгэжэ, ажалайнь бүтээсые эрид дээшэлүүлхын түлөө үсэд нэтэрүүгээр оролдодог бшуу. Энэ шэнэ онол аргыень колхоз, совхозуудаймнай механизаторнууд ажалдаа үргэнөөр нэбтэрүүлжэ, ажалай эрхим амжалта туйладаг байна.

Эдэ бүгэдые бултыень хараад байхада, республикымнай ухаалан зохёогшодой бүлын улам олошоржо байһаниие, мүн мэргэжэл шадабариинь дээшэлһэниие тобойсо элирхэйлнэ. Нигэд лэ саашадаа олон шэнэ машинануудые, оньһото түхеэрэлгэнүүдые зохёожо, үргэн ниитэ ажалшадайнгаа анхаралда табижа, ерэхэ жэлдэ шэнэ амжалта туйлахыень хүсэнэбди.

Вл. ЖИГЖИТОВ.

Эдир техникүүд.

Ф. СОРОКИНОЙ фотоэтюд.

ЭНЭРХЫ СЭДЬХЭЛЭЭРЭЭ

(Газар дорохи госпитальһоо репортаж)

Үбгэд, хүгшэдэй хэлээшээр һаа, эндэмнай июнь—июль һаранuудта 40 жэлэй турша соо иимэ халуун болоогүй ха. Шанха дээрэхи тунгалаг хүхэ огторгойе, гэрэй орой, тротуар, хүүргэнүүдые наран нэбтэ шарана... Энэ үеэр «Дайсанай самолёт Ханойһоо 39 модондо ниидэжэ ябана» гээд диктор соносхобо. Тэрэнь американска тагнуулшан.

Америкын сэрэгэйхид мүнөөшье хүрэтэр ухаа ороодүй, ДРВ-гэй амгалан һуудалта зониие һүрдүүлхэ гэдэг. һэдэлгээ орхёогүй.

...Ханойн нэгэ гудамжадахи үдхэн пагсагар мододой һүүдэртэ совет-вьетнам найрамдалай нэрэмжэтэ госпиталиин хоёр дабхар байшангууд хоргодонхой. Теэд, хоёр дабхар гэхэдэ таараагүй хаш. Госпиталиин хэдэн дабхарынь газар доро байдаг. Тэдэ дабхарнуудай газар дорохи сагаан таһалганууд соо хирургическа, терапевтическэ, операционно таһагууд бии юм.

Тиимэ нэрэ тэрэ госпитальдо юрэл олгогдоогүй байха. 1956 ондо эмхидхэгдэһэнһээнь хойшо совет 60 врач удаан ажаллажа, үбшэнтэниие аргалхын хажуугаар, залуу вьетнам нүхэдтөө дүй дүршэлөө дамжуулдаг байба. Мэдээжэ совет мэргэжэлтэд — медигүүд-профессорнүүд Красовитов ба Дубров, доцент Гладков болон бусад олон эмшэд хожомынь зүбшэл-консультаци үгэжэ байһан юм. Тэрээнһээ хойшо совет, вьетнам медигүүдэй хоорондохи холбоон һулараагүй, харин улам бэхижээ. «Туркестан» гэжэ совет теплоходто американ самолёдуудай харата муухайгаар добтолходо шархатаһан совет моряк Земчовые абархын тула вьетнам врачнууд энэл госпитальдо бүхэли һара соо тэмсэһэн байха. Сханба гэжэ электростанциие бомбодохо үеэр ташаа руунь бомбын түүрхэйн шаашаһан совет мэргэжэлтэ Авдеевые аргалжа, хүл дээрэнь гаргаһан байна.

Совет нүхэдтэеэ хамта хэды жэл ажаллаһан вьетнам врач-хирург Дан Дык Фук, аптечнэ таһагые даагша Фын Дан Тху, физиотерапевт Лиу Ки Там гэгшэд эдэ бүгэдэн тухай намда хөөрөө һэн.

...Госпиталиин ута коридорнууд соогуур ябаба, палатануудта оробобди. Үбгэн, залуу, эдир —элдэб хүнүүдые хараабди. Эрэшүүл, эмэгтэйшүүл, үхибүүд маниие мэндэшэлнэ. Солдадууд, гэрэй эзэн эхэнэрнүүд, һурагшад бултадаа американ бомбодолгодо дайрагдан гэмтээ. Доктор Фук алишье хүнэй хажууда ошожо, аятай зохид үгэнүүдые хэлэнэ, һанааеынь заһана, тиихэдэнь хүнэй шарайда баярай тэмдэг толорно.

— Энэ гэрнай фронтын зурлаадал адли юм,—гэжэ Фук хөөрэнэ.—Американ эрдэм, техникын шэнэ туйлалтанууд хүнүүдые алаха, гэмтээхэ ябадалда туһална. Манай аха дүү оронуудай эрдэм ухаанай эрхим туйлалтанууд хүнэй аша туһада зорюулагдана. Эндэ хэбтээшэд тэсэмгэй, эрэлхэг хүнүүд. Гэбэшье, тэдэнэй ядаралые хүнгэдхэхэ гээшэ врачнарай арюун уялга мүн. Нэгэ иимэ ушарые оройдоо мартадаггүйб. Ханойдо бомбодолгын үеэр хүндөөр шархатаһан 14-тэй хүбүүе эндэ асараа һэн. Уйлаашьегүй, оройдоо ёолоошьегүй, «Амиды үлэхэ гүб?»—гэжэл асуугаа бэлэй. Тэрэ хүбүүн хүндэ операци тэсэмгэйгээр лабаад, мүнөө эдэгэжэ байна. Манай олохон врачнууд фронтдо дайлалдаһан, ехэ юумэ хараһан, үзэһэн, гаталһан байха. Гэбэшье, тэрэ хүбүүнэй зориг маниие гайхуулаа бэлэй.

— Янкинууд (америкынхид),—гээд Фук саашань хөөрэнэ,—вьетнамайхидые айлгаха, һүрдүүлхые хүсэнэ. Теэд, тэрэнь бүтээгүй, бүтэхэшьегүй. Совет арад хэдэн дайе дабажа гараа. Тиимэһээ, алууршадай аашада гансал харюу үгтэхэ—тэдэниие зэбүүрхэлтэйгээр хараха ёһотойбди гэжэ һайн мэдэдэг. Манай газар дайда дээрэ Америкын империалистнуудай үйлэдэжэ байтаа бузар үйлэ хэрэгүүд тушаа бидэнэр, эгээн энэрхы мэргэжэлэй түлөөлэгшэд, илангаяа ехээр дураа гутанабди.

Зэбүүрхэл, дураа гута... хай Фугай хөөрэжэ байха... доо нэгэ бодол һанаандаа... Ханойдохи уласхоорондын... һая болоһон пресс-конф... һанаандамни ороодхёо. ... абтаһан американ гурбан... дые бусаалгын ёһолол тэ... ложо байба. Тэдэниие н... —гэр бүлэнүүдтэнь, эхэ... һамгадтань, үри бэедэнь... гэжэ байгаа. США-гай т... чигууд микрофоноор уда... лан үгэ хэлэбэд. Бултана... лээшын гол удха иимэ... дээндэ энэрхы сэдьхэ... хандадаг, хооллуулдаг, ... луулдаг, хэрэгтэй юумэ б... хангадаг байһан. Эхэ оро... саха арга манда олго... вьетнам арадта баясхалан... нэбди.

Булюу хүсэтэй дайсана... хэг муухай добтолгодо хар... жэ байгаа хатуу зориго... нам арад хүниие хайрлад... дэ энэрхы сэдьхэлтэйгээр... даг, энэнь өөрынгөө т... үнэн зүб байһандань э... хүнүүдэй шэнжэ. Энэнь ... сэдьхэлээрээ булижа б... гэршэ гээшэ ааб даа.

Б. ШУМ...
АПН-эй ...

Ханой, август.
(телефоноор абтаба).

ШИК ЮУ ХЭХЫЕ ХҮСЭНЭБ?

СОФИ. (ТАСС). БТА агентство Белградһаа иигэжэ дамжуулна:

Мүнөө Югославида шэбээлжэ байһан О. Шик Бухарестһээ бусажа ерэһэнэйнгээ һүүлээр Белградта Чехословакиин посольстводо пресс-конференци зарлаа. Экономикын талаар баруунай ревизионист үзэл баримталдагаараа мэдээжэ болон Шик иигэжэ мэдүүлээ. Хэрбээ Прагада шэнэ правительствын байгуулагдаа һаа, хилын саана байһан министрнүүд Белградта түбтэй эмигрантска правительство байгуулжа шадаха...

«Хилын саана байгшад гэдэгүүдтэ Шик өөрыгөө И. Гаек, Ф. Бласак, Ш. Гашпарек, И. Трокан гэгшэдые оруулалсажа болоо ха. Тэдэнэр саг зуура Белградта байнабди гэжэ мэдүүлһэн байна бшуу.

Югослави, мүн Румыни Чехословакиин хуулита правительствада талархалтайгаар хандана, хүтэлбэрилэгшэдынь саашадаа хэхэ ябуулганууд тухайгаа үтэеэ ойлголсоо гээд пресс-конференци дээрэ мэдээсээ.

Хэнэй зүгһөө, юунэй тулада шэнэ эмигрантска правительство байгуулагдахаб гэжэ Шик тайлбарилаагүй, харин тайлбари хэрэгтэйшье бэшэл даа. Чехословакиин хэблэлэй хуудаһануудта экономическа асуудалнуудаар бэшэхэдээ, радио болон телевиденеэр үгэ хэлэхэдээ, Шик ямар хараа бодол баримталдаг байгааб гэжэ мэдээжэ. Чехословакиин экономикын бүхы социалис хүгжэлтын үндэһэ баримтагүйгөөр арсадаг, энгэй капиталай үргэнөөр ябуулга хэхэ арга олгохые дурадхадаг этэгээдүүдые тэрэ элитээр толгойлдог байгаа. Ороной экономикые капиталис замда түлхин оруулха зорилгоор ревизионис болон революцида харша этэгээдүүдэй аша туһада тааруу үгэ хэлэлгэнүүдые Шик залан хүтэлбэрилдэг байгаа.

Чехословакида социализмда аюул тохёолдоногүй гэжэ пресс-конференци дээрэ Шик гэгшын баталһан тухай хэлэхэ болоо һаа, Прагада буу зэбсэгэй нюуса складуудай, өөрыгөө «сүлөөтэ» гэжэ нэрлэдэг, революцида харша уряануудые үдэр бүри дамжуулдаг нюуса радиостанцинуудай элирүүлэгдэһэн тухай мэдээсэлнүүд тэрэнэй баталамжануудай үндэһэ баримтагүй байһые харуулжа үгэнэ.

ПРАВДА БУРЯТИ...

Мүнөөдэрэй номе...

НЭГЭДЭХИ ХУУДАҺ...
Кремльдэ болоһон уулза... тухай мэдээсэл. ТАСС-ай ... сэл. Советскэ правитель... шиидхэбэри тухай ажалшад... тингнүүдһээ абтаһан матер... нууд. Ургаса хуряалгын ... лаар А. Рыжковой корресп... ци. «Пензынхидэй жэшээ—... хоной тарялан дээрэ» ... В. Островскиин корреспонд...

ХОЕРДОХИ ХУУДАҺ...
нуга сабшалан зүбөөр хэр... асуудалаар академик М. Пет... статья: Дмитрий Варлам... жэшээтэ ажал тухай Г. Ч... зураглал. Түрэл орон дото...

ГУРБАДАХИ ХУУДАҺ...
редакцида ерэһэн бэшэгүүд. ... хословакида боложо байһан ... хэрэгүүд тухай «Правда» г... һээ абтаһан шэнэ материал...

ДҮРБЭДЭХИ ХУУДАҺ...
Улаан-Үдэдэ үнгэргэгдэһэн ... выставкэһээ абтаһан А. Ко... ватай материал. Дэлхэйн ...

СЭНХИР ЭКРАНУУ...

18 часһаа «Костер» гэһэн ... онернүүдэй телевизионно ж... 18 час 30 минутһаа «... дядюшки Римуса» һэн Вещ... телевидениин кукольна ф... 18 час 55 минутһаа хүгж... часһаа «Холо, ойрын һони...» һэн дамжуулга. 19 час 20 ... таһаа манай Эхэ ороной гор... даар гэһэн циклһээ «Та... ты, Саратов!»гэжэ телеви... очерк. 19 час 40 минутһаа ... дөөгэй галнууд» гэһэн теле... онно журнал. 20 час 30 ми... һаа хүгжэмтэ калейдоско... часһаа 23 час 50 минута ... тэр Москваһаа дамжуулга. ... час 05 минутһаа футбол. ... СССР-эй дамжуулгын ку... хүртэхын түлөө ехилһэн ... най хахад финальна уула... «Пахтакор» (Ташкент), «Ш... (Донецкэ) командануудай ... харуулагдаха.

САГАЙ УЛАРИ...

Улаан-Үдын авиаметста... мэдээсэһэнэй ёһоор, мүн... республика доторнай бага ... үүлэтэйшэг байха. Хойто ... аймагуудта бороо орохо. Б... хойто зүгһөө һулахаанаар һа... ха. Хүдөө нютагуудта 13—... Улаан-Үдэдэ һүниндөө 7—9, ... рынь 17—19 градус дулаа... ха.

Августын 28, 29-нэй үдэр... тэ республика доторнай ... зэргэ үүлэтэйшэг байхаар ... леэгдэнэ, хойто аймагууд... һөө хойшо бороон орохо, ... аймагуудта бороон орохогүй, ... рим нютагуудта манан унаха. ... руун хойто зүгһөө һулаха... һалхилха. Хойто аймагуудт... ниндөө 0—5, үдэрынь 11—... бусад нютагуудта һүниндө... 10, үдэрынь 16—21, градус... лаан байхаар хүлеэгдэнэ.

Совет-Пакистанай худалдаа наймаанай хэлсээн

РАВАЛПИНДИ. (ТАСС). Зүүн Пакистанай правительство СССР-тэй худалдаа наймаанай хэлсээ баталаа гээд ППИ агентство дамжуулна. Тэрэ хэлсээнэй ёһоор газар малтадаг, харгы заһадаг машинануудые Советскэ Союз Зүүн Пакистанда үгэхэ болоо.

Аюулгүйн Соведэй түрүүлэгшэдэ О. Винцерэй эльгээһэн бэшэг

БЕРЛИН. (ТАСС). ЧССР-эй национальна бэеэ даанхай байдалые, бүрин эрхые хангаха зорилгоор социалис гүрэнүүдэй абажа байһан хэмжээнүүдые зүбшэн хэлсэхэ тухай асуудалай Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин Аюулгүйн Соведэй заседаниин зүбшэхэ зүйлдэ оруулагдаһан дээрэһээ Германиин Демократическа Республикын правительство ООН-ой Аюулгүйн Соведтэ бэшэг эльгээжэ, ЧССР-тэхи социализмые хамгаалалга ба бэхижүүлгэ Европодохи эб найрамдалай, аюулгүй байдалай хэрэгтэ туһалха байна гээд мэдүүлһэн байна.

Энэ асуудал зүбшэн хэлсэлгэдэ өөрынгөө бүрин эрхэтэ түлөөлэгшын хабаадалсаха тушаа ГДР-эй правительство эрилтэ хэнэ гээд ООН-ой Аюулгүйн Соведэй түрүүлэгшэ, ГДР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр О. Винцерэй эльгээһэн бэшэг соо мүн лэ хэлэгдэнэ. ГДР-эй правительствын бүрин эрхэтэ түлөөлэгшэ ямаршье сагта Нью-Йорк ниидэн ошожо шадаха байна.

Урда Вьетнамдахи дайн байлдаан

ХАНОЙ. (ТАСС). Американ интервентнүүдтэ ба Сайгоной туһамаршадай сэрэгүүдтэ Урда Вьетнамай арадай сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй частьнууд шэнэ сохилтонуудые үгэжэл байһаар. Урда Вьетнамай дүрбэн провинцида Урда Вьетнамай Арадай сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүд августын 19-нэй һүни дайсаниие нэгэн доро добтолоо гээд Освобождениие агентствын дамжуулгада үндэһэлэн ВИА агентство мэдээсэнэ.

Киенфонг провинцида түбэйнь городые добтолходоо Урда Вьетнамай патриодууд дайсанай олон солдадые хүлһөөнь буулгаа.

Митхо ба Тяудок провинцинуудта арадай сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй добтолго хэхэдэ дайсан горитой хохидолдо ороһон байна.

Бундесвертэ алба хэхые дурагүйлхэгшэд олошорно

БОНН. (ТАСС). Бундесвертэ алба хэхые хүсэдэггүй эрхэтэдэй тоо ФРГ-дэ олон боложол байһаар. Сэрэгэй албанһаа арсаһан хүнүүдэй Баруун-Германидахи нэгэдэлэй мэдээсэһэнэй ёһоор Бундесвертэ алба хэхэһээ 40 мянга шахуу хүн һүүлшын 12 жэлэй турша соо арсаа. Сэрэгэй албанһаа сүлөөлхэ тухай түйлтатайгаар имагтал һүүлшын гурбан жэлэй турша соо 13 мянган хүн, энэ жэлэй түрүүшын хахадта боннско армиин 1.300 шахуу солдат хандаһан байна. Орон доторхи демократическа хүсэнүүдые зэбсэгээр дарахын тулада Бундесверые хэрэглэхэ гэжэ хараалһан онсо хуулинуудай баталагдаһанһаа хойшо сэрэгэй албанда дурагүйлхэгшэдэй тоо ФРГ-дэ илангаяа олон болоо. «Бундесвертэ алба хэхые хүсэдэггүй хүнүүдэй гэнтэ олон болоходо, ФРГ-гэй оборонын министерство ехээр сошордоо» гээд боннско «Генераль-Анцайгер» газетэ гэршэлэн бэшэһэн байна.

Термоядерна түхеэрэлгэ тэһэлэгдээ

ПАРИЖ. (ТАСС). Франс Пресс агентствын августын 24-нэй тусхайта телеграмма соо мэдээсэгдэһэнэй ёһоор, Номгон далай дээрэ хүсэ ехэтэй француз термоядерна түхеэрэлгэ туршагдан тэһэлэгдэһэн байна.

Милитарис уряанууд

ВАШИНГТОН. (ТАСС). США-гай конгрессэй түлөөлэгшэдэй палатын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хэрэгүүдэй талаар комиссиин подкомисси элидхэл толилжо, ДРВ-гэй газар бомбодолгын бүхы хизаарлалгые болюулха гэһэн эрилтэ хээ.

Хойто Вьетнамай портнуудые Холбоото Штадуудай хүреэлдэггүй байһан тушаа подкомиссиин гэшүүд «шаналалаа» мэдүүлнэ. Хайфон портые хүреэлэлгэ» дайн байлдаа болюулха талаар томо алхам болохо һэн» гэжэ США-гай бүхы сэрэгэй дээдэ тушаалтад тоолоно гээд элидхэл соо хэлэгдэнэ.

Израилиин харата ябуулга

АММАН. (ТАСС). Иордан мүрэнэй нугын хойто талын хубидахи иордан газарые Израилиин сэрэгүүд августын 24-нэй үдэр гурба дахин буунуудаар, пулемёдуудаар буудаа. Буудалгаһаа уламжалан, Иорданиин талаһаа алуулһан, шархатаһан хүнүүд бии. Иорданиин сэрэгүүд урдаһаань буудажа, харюусаһан байна.

Рейтер агентствын дамжуулһанай ёһоор, Иорданиин премьер-министр Бахджат Талькуни иигэжэ мэдүүлээ. Ороной агаарай хилые дабаһан израиль самолёдууд доромжолго хэһэн ба шэнэ хашалта хэһээтээр занаһан хуудаһануудые Иорданиин газар дээгүүр, тэрэшэлэн Ас-Салт тосхон дээгүүр, тараажа хаяа. Израилиин авиаци августын 4-дэ энэ энгэй тосхониие зэрлиг муухайгаар бомбодоһон байгаа. Тиихэдэнь тосхоной 28 хүн алуулаа, 82 хүн шархатаа.

Израилиин сэрэгэйхидэй шэнэ заналта хэжэ ороһонһоо уламжалан, «оршон байдалай шахардуу шанга болоһон, Израилиин шэнэ ээрхэг түримхэй ябуулгын хэгдэхэ аюулай тохёолдожо» байһан тухай ООН-ой Генеральна секретарь У Танда, Аюулгүйн Соведтэ дуулгахыень Иорданиин түлөөлэгшэдэ даалгагдаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Асуанай гидроузелай барилгашад ажалдаа ошожо ябана.

ТАСС-ай фотохронико.

ХИЛЫН САДАНАҺАА

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО

Революцида харша этэгээдүүдэй түсэбүүдтэ эсэргүү сохилто

БЕРЛИН. (ТАСС). Аха дүү чехословак арадта туһаламжа үзүүлхэ талаар Советскэ Союзай, Болгариин, ГДР-эй, Польшын, Венгриин абаһан хэмжээ ябуулгануудые Германо-совет хани барисаанай бүлгэмэй түбэй правлени һайшаана.

СССР ГДР хоёрой хоорондохи аха дүүгэй холбоое саашадань бэхижүүлхын тулада Германо-совет хани барисаанай бүлгэмэй гэшүүд бүхы хүсэ шадалаа зорюулна гээд түбэй правлениин мэдүүлгэ соо онсолон тэмдэглэгдэнэ.

БУДАПЕШТ. (ТАСС). Венгридэ митингнүүдэй болоһон, Чехословакидахи социализмын туйлалтануудые хамгаалха талаар ябуулгануудые эдэ митингнүүд дээрэ ажалшадай һайшааһан тухай «Эшти хирлап» газетэ мэдээсэнэ. Иимэ митингнүүд Будапештын Майн 1-нэй нэрэмжэтэ фабрикада, Залаэгерсегтэхи (Баруун Венгри) транспортна хэрэгсэлнүүдэй заводто, Дьертэхи вагон бүтээлтын ба машина бүтээлтын заводто, бусад хэдэн предприятинуудта болоо.

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). Аха дүү чехословак арадта хойшолуулашагүй туһаламжа, тэрэ тоодо зэбсэгтэ хүсөөр туһаламжа үзүүлхэ тухай СССР-эй, бусад социалис оронуудай гаргаһан шиидхэбэринүүдые Монгол Арадай Республикын олониитэ ехээр һайшаан дэмжэнэ.

Социалис гүрэнүүдэй хани нэгэдэлһээ нэгэшье гүрэниинь таһалха арга боломжо империалис, мүн революцида харша хүсэнүүдтэ, тэдээндэ туһалагшалта хэзээдэшье олгогдохогүй гээд Монголой олониитэ мэдүүлнэ.

Аха дүү оронуудай нэгэшье үнэн сэхэ хүндэ, эрхэтэн бүхэндэ Чехословакиин хуби заяан хамаагүй байжа шадахагүй. Эгээл иимэһээ Чехословакида туһалхадаа аха дүү оронуудай арадууд интернациональна уялгаяа дүүргэнэ, пролетарска һанал нэгэдэлтэй байһанаа харуулна гэжэ бидэнэр тоолонобди» гээд Ажалай Баатар хонишон Б. Санжжав Монголой радиогоор мэдүүлээ.

ХЕЛЬСИНКИ. (ТАСС). «Вяртсиля» гэжэ судна бүтээлгын верфиин хүдэлмэришэдэй, КПФ-тэй тэндэхи организациин түлөөлэгшэд Финскэ Турку городтохи советскэ генеральна посольстводо ороо. Предприятиин партийна организациин мэдүүлгые тэдэнэр дамжуулан үгэһэн байна. Тусхайлбал мэдүүлгэ соо иигэжэ хэлэгдэнэ:

«Бидэнэр, Финляндиин тон томо предприятинуудай нэгэнэй коммунистнууд, Совет Социалис Республикануудай Союзда, тэрэнэй Коммунис партида хүсэд этигэдэг байһанаа элирхэйлэн мэдүүлнэбди. Чехословакида революцида харша хүсэнүүдтэ сохилто үгэхын тулада социализмые болон эб найрамдалые бэхижүүлхэ зорилгоор табан социалис ороной үүсхэлээр абтажа байһан хэмжээнүүдые бүрин хүсэдөөр дэмжэнэбди».

БАРУУН БЕРЛИН. (ТАСС). «Чехословакидахи ушарнууд тухай хэн мүнөө шууяа тарганаб гэһэн асуудал өөртөө табижа үзэбэл, ЧССР-тэ боложо байһан ушарнуудые зүбөөр сэгнэхэдэ, ойлгоходо тиимэ бэрхэтэй бэшэ гээд Баруун Берлинэй «Ди Вархайт» гэжэ газетэ бэшэнэ. —Кизингер, Леммер, Шпрингеровскэ газетнэ концерн, монополис хэблэлэй бусад органууд, тэрэшэлэн СДПГ-тэй хүтэлбэриин баруунай үзэл хэтэрмэ ехээр баримталдаг гэшүүд иимэ шууяа таргана. Энэ хадаа манай городто ехэ эрхэшээл тохёолдуулаад байһан ФРГ-гэй ба Баруун Берлинэй хархис политикын түлөө харюусалгагай хүсэнүүд болоно...»

«Ди Вархайт» иигэжэ онсолон тэмдэглэнэ: «Чехословакидахи революцида харша этэгээдүүдтэ һаад хаалта бодхоһон тэдэ хүсэнүүдтэ талархажа байһанаа мэдүүлхыемнай маанадые хэншье һаатуулжа шадахагүй. Советскэ Союзда, ГДР-тэ, социалис хани нэгэдэлэй бусад оронуудта эсэргүүгээр ушар ёһо мэдэдэг хүдэлмэришэдые, демократууд болон фашизмда эсэргүүсэгшэдые ямаршье хардалга гүрдэлгэ табижа шадахагүй».

БАМАКО. (ТАСС). Чехословаки тушаа империалистнуудай һанаашалан зохёожо байһан түсэбүүд буруу һүрөө гээд Малиин радио мэдүүлһэн байна. СССР-тэ болоро байһан ажалшадай митингнүүд, Чехословакидахи социализмын туйлалтануудые хамгаалха талаар социалис оронуудай хэжэ байһан хамтын ябуулгануудые дэмжэһэн революцинуудай тэдээн дээрэ абтаһан тухай мэдээсэлые радио мүн лэ дамжуулаа.

ЛАГОС. (ТАСС). «Социалис оронуудай нэгэдэл бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хамгаалха гол найдабари, империалис хүсэнүүдэй һанаашалгые сухарюулан сохихо гол арга, национальна сүлөөрэлгын түлөө тэмсэжэ байһан бүхы арадуудай гол түшэг тулгуури болоно»,—гээд Нигериин элитэ ниитын ажал ябуулагша Тунджи Отегбей ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлээ.

Камбоджын парламентын шиидхэбэри

ПНОМПЕНЬ. (ТАСС). Гүрэниие толгойлогшо принц Нородом Сианугта орон доторхи бүхы засагые үгэхэ, тэрэ тоодо конституциин 15-дахи статьягаар хараалагдаһан уялгануудые даалгаха гэһэн шиидхэбэри Камбоджын парламентын хоёр палата—Королевствын совет ба Национальна суглаан хамтынгаа онсо заседани дээрэ гаргаа. Энэ тухай Кхмер Пресс агентство дамжуулаа.

Хэрбээ нацида ба гүрэндэ аюулай тохёолдоод байгаа һаань, Камбоджын конституциин 15-дахи статьягай ёһоор батадхагдаһан ойроо хүртэнэгүй байха, бэшэг абалсалтын нюуса байха, үгэ хэлэхэ ба суглаануудые үнгэргэхэ талаар гражданинуудта олгогдоһон эрхэнүүд зургаан һара хүрэтэр бэлзор соо болюулагдажа шадаха байна.

Парламентын һайшааһан резолюци соо иигэжэ заагдана. «Аюулта байдалһаа ороноо абархын тулада өөрынгөө туһатай ба шухала гэжэ тоолоһон бүхы хэмжээнүүдые абаха арга боломжо гүрэниие толгойлогшодо олгохын тулада Камбоджо иимэ алхам хэбэ. Мүнөө үедэ Камбоджодо газаа талаһаа аюул тохёолдоно, элдэб эсын ээрхэг түримхэй ябуулганууд хэгдэнэ, орон дотор нацида харша ябуулганууд гаргагдадаг байна.

Редакторай орлогшо
М. Н. НИМАЕ...

Манай адрес, телефонууд

г. УЛАН-УДЭ. ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—54-5... приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. редактора—... 62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря—68-7... отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—64-3... 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышленности ... строительства—61-35, советского строительства и быта—69-5... культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, ... формации—34-05, общественная приёмная—56-62, машин... бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.

Гор. Улан-Удэ типография Управления по печати при Со... вете Министров БурАССР.

Н-01846. Зак. № 824.